

پاکستان
حکومت پنجاب

پروانے

ویژہ نامہ بانوان بانک کشاورزی

ادارہ کل روابط عمومی - اردیبهشت ۱۳۹۲

افتخار ہستاد ساکنی بانک مرہون زحمات شماست

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیام مهر

نشریه داخلی بانک کشاورزی

پروانه‌ها

ویژه‌نامه بانوان بانک کشاورزی

صاحب امتیاز: بانک کشاورزی

مدیر مسئول: خسرو صادقزاده

سردبیر: مرتضی مهدویان

مدیر داخلی: مرضیه امیری

ناظر کیفی: الهام خرمی

اداره کل روابط عمومی

بانوی امروز

قلم به رقص آمده، چراکه نام فاطمه(س) را نیت کرده تا بر صفحه سبز گیتی نشاند. عرشیان و فرشیان سرمست از آمدن بانویی که فخر بشریت می‌شود و به بنده افتخار می‌بخشد، زمین به مناسبت ورودش سر به سجده می‌نهد چشمه کوثر متولد می‌شود.

فاطمه آمد و با آمدنش تصور جاهلیت از زن را دگرگون کرد، آغازی برای دوران سرافرازی و کامیابی زنان در امور معنوی، اجتماعی، اقتصادی و ...

ارمغان بانوی گرامی اسلام تا به امروز پرورش و تحویل بی‌شمار زنانی است که در کسوت مادری و همسری یا انسانی هدفمند، الگوی زنان جوامع مختلف به خصوص مسلمانان شده‌اند که اوج عظمت آن را در ۸ سال دفاع مقدس شاهد بودیم.

و در دنیای گیج معاصر که انحطاط آن تا افراط در فمینیسم و همجنس‌بازی رفته، پدیده‌ای به نام انقلاب اسلامی به دفاع از حقوق زنان می‌کوشد تا الگویی از زن ارائه دهد که در نهایت متانت و عفت و آرامش، حضوری پررنگ در عرصه فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و ... داشته باشد.

افتخار آفرینی در حوزه‌های علمی - پژوهشی، ورزشی، کارآفرینی و ... بخشی از این حضور است که به‌ویژه با گسترش حضور زنان در حوزه‌های مختلف آموزشی، اداری، سازمانی و اجرایی تجلی یافته است. به پاس این حضور ویژه نامه حاضر نیز کوشیده است تا مروری بر جنبه‌های مختلف، جایگاه، شخصیت دیدگاه‌ها، دستاوردها و ... زنان با تاکید بر وضعیت اشتغال آنان به‌ویژه در بانک کشاورزی داشته باشد.

همواره سپاسگزار بانوان همکار اعم از شاغل و بازنشسته و نیز همسران فداکار همکاران بانک فخر کشاورزی هستیم که با فراهم آوردن محیطی صمیمی در خانه و اداره زمینه‌ساز انجام تعهدات و رسالت خطیر بانک در خدمتگزاری به عموم مردم به‌ویژه کشاورزان عزیز هستند.

عزتتان مستدام

مرتضی مهدویان

فهرست مندرجات

۳	تبیین نگاه مترقی اسلام به زنان	۴	نهالی که ۲۵ ساله شد	۵	یک بستر قانونی	۶	حق رای											
۶	واقعیتی که مزیت‌های «وجودش» بر «نبودش» می‌چربد!	۸	کارکرد دوگانه	۱۰	خانم‌ها	خوش حساب‌تر هستند	۱۲	چهارگانه بانک برای زنان ایرانی	۱۴	از مهین افشار تا فریده مشکوه	۱۶	خودباوری زنان، رمز موفقیت آنهاست	۱۸	ده فرمان	۲۰	چالشی که به نام مدیریت زنانه!	۲۲	توانایی‌های
۲۴	سهمی کمتر از ۱۸ درصد	۲۶	سهم زنان در بانک کشاورزی	۲۶	زنانه قربانی نگاه مرد سالار	۲۴	سهمی کمتر از ۱۸ درصد	۲۶	سهم زنان در بانک کشاورزی	۲۶	افتخار آفرینی بانوان ورزشکار بانک کشاورزی	۲۷	فاطمه، فاطمه است	۲۸	ستری به بلندای تاریخ	۳۰		

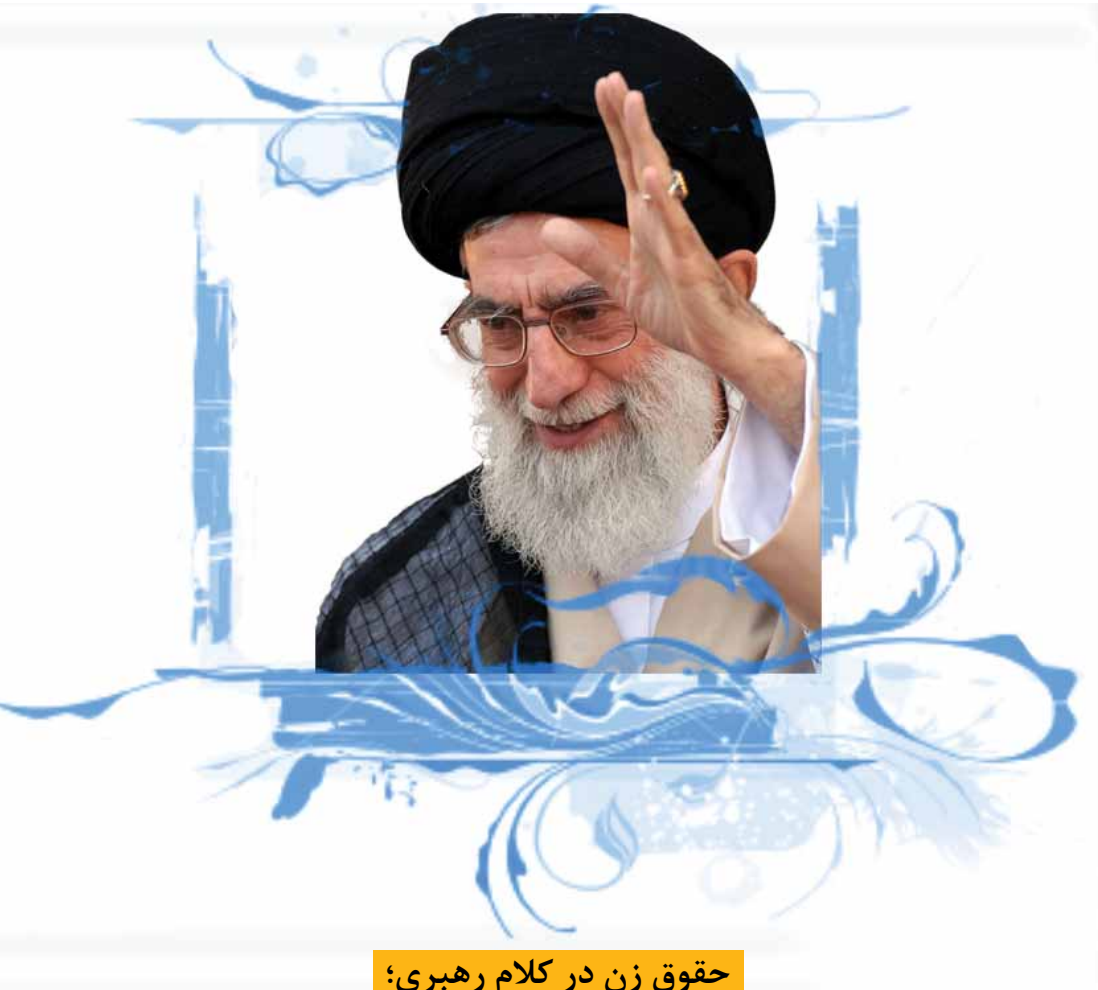
ایمان، اسلام، صبر، صدق و مجاهدت در راه به دست آوردن ارزش‌های انسانی، اسلامی و معنوی است، می‌فرماید: ان‌المسلمین و المسلمات و المومنین و المومنات و القانتین و القانتات و الصادقین و الصادقات و الصابرين و الصابرات». در این آیه ده عنوان برای ارزش‌های معنوی ذکر می‌شود. اسلام، ایمان، قنوت، صدق، صبر، خشوع و دیگر چیزها. زن و مرد در این میدان دوش به دوش حرکت می‌کنند و پیش می‌روند. هر دو را ذکر می‌کند. این بت مردگرایی را که در جاهلیت‌ها همیشه به‌وسیله مردان و حتی به‌وسیله زنان پرستیده می‌شد، اسلام در این آیات می‌شکند. در میدان مسائل سیاسی و اجتماعی، بیعت زن را یک امر لازم و یک مسئله زنده معرفی می‌کند. (۷۹/۶/۳۰)

آزادی زنان در انتخاب همسر

زن به‌عنوان یک زوجه و یک همسر، در مراحل مختلف مورد توجه و عنایت ویژه اسلام قرار دارد. در درجه اول مسئله انتخاب همسر است. به نظر اسلام زن در انتخاب همسر آزاد است و هیچ‌کس نمی‌تواند در مورد انتخاب همسر بر چیزی را تحمیل کند. یعنی حتی برادران زن، پدر زن، خویشاوندان دورتر که جای خود دارند اگر بخواهند بر او تحمیل کنند که تو حتما باید با شخص مورد نظر ازدواج کنی، نمی‌توانند و چنین حقی را ندارند. این نظر اسلام است. (۷۵/۱۲/۲۰)

زن و خانواده

نظر اسلام در باب خانواده و جایگاه زن در خانواده، نظر خیلی روشنی است ولی در عین حال تحقق خواسته اسلام در خانواده، یک امری است که با این بیانات تمام نمی‌شود؛ حل نمی‌شود، احتیاج به پشتوانه قانونی، پشتوانه اجرایی و ضمانت اجرایی دارد و این کار باید انجام بگیرد. ما در محیط خانواده کمبودهای زیادی داریم. احتیاج دارد به پشتوانه قانونی، به تضمین قانونی، به تضمین اجرایی و این باید تحقق پیدا کند. این مسئله از جمله عرصه‌ها و میدان‌هایی است که در داخل کشور در این زمینه کم کار شده و باید کار شود. (۹۰/۳/۱)

حقوق زن در کلام رهبری؛

حق رای

رهبری به آدرس khamenehee.IR برداشته شده است.

راه‌پیشرفت

زن مانند گلی است که باید او را مراقبت کرد. با این چشم باید به این موجود دارای لطافت‌های روحی و جسمی نگاه کرد. این نظر اسلام است. هم خصوصیت زنانگی زن که همه احساسات و خواسته‌های او براساس این خصوصیت زنانگی است حفظ شده است، هم از او خواسته شده در حالی که زن است، مثل مرد فکر کند، مثل مرد کار کند، مثل مرد بخواهد - یعنی خصوصیات زن بودن که یک خصوصیت طبیعی و فطری و محور همه احساسات

حق رای برای زنان، حق کسب استقلال اقتصادی، برابری زن و مرد، حفظ کرامت زن و هر آنچه با عنوان حقوق زنان تبدیل به پز روشنفکری شده و نماد توسعه‌یافتگی جوامع غربی محسوب می‌شود، جملگی در قوانین و تعالیم اسلامی وجود داشته و کمی بیش از ۱۴ قرن پیش به‌عنوان تحفه‌ای ارزشمند به جوامع بشری هدیه شده است. گزارش حاضر برگرفته از بیانات مقام معظم رهبری است که طی سخنرانی‌ها و پیام‌های مختلف و متعدد به واکاوی نگاه مکتب اسلام به حقوق زنان پرداخته‌اند. بخش‌هایی که در ادامه می‌آید از تارنمای مقام معظم

تبیین نگاه مترقی اسلام به زنان

یافته و به رشد می‌رسند. بنابراین از میان نگرش‌های و بیانات امام خمینی(ره) می‌توان این‌گونه نتیجه گرفت و برداشت کرد که ایشان به هر دو بعد شخصیت زن اشاره داشته و هر دو را بر اساس تعالیم الهی و اسلامی مهم و ارزشمند می‌پندارند؛ چه آن بعدی از جایگاه زنان در خانواده که نقش همسری و مادری است و چه آن بعد دیگر که مربوط به حضور در صحنه‌های اجتماعی و سیاسی و ارائه نقش پررنگی در جامعه است.

به گفته دکتر محمد طالبی؛ براساس همین سنگ بنایی که امام خمینی(ره) در ابتدای انقلاب اسلامی بنا نهادند، حال با گذشت بیش از سی و سه سال به وضوح می‌توان هر چه بیشتر شدن سهم زنان در عرصه علمی، ورزشی، اقتصادی و سیاسی را مشاهده کرد. چنانکه در بیشتر شاخص‌های کمی و کیفی و سنجش حضور، اگر زنان جلوتر از مردان نباشند، بدون شک عقب‌تر نیستند. حال آنکه اگر امروز، چنین شرایطی حاکم است ناشی از نگاه مترقی دین اسلام به زنان است که این نگاه در سی و سه سال گذشته توسط رهبران جامعه اسلامی در کشور ساری و تبیین شده است.

منبعث از حضور زنان می‌خواندند. حال به‌منظور کوتاه کردن سخن، تنها به اختصار به برخی بیانات امام خمینی(ره) درباره لزوم حضور زنان در اجتماع و سیاست اشاره می‌کنم که سنگ بنایی شد برای فعالیت هر چه بیشتر و جدی‌تر زنان در عرصه‌های مختلف. امام خمینی(ره) که منبعث از درک الهی و دینی، شأن و درجه والایی را برای زن قائل بودند، درباره حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی گفته است؛ «زنان باید در صحنه‌های اجتماعی حضور یافته و نه تنها در شرایط سخت پشتیبانی کنند، بلکه در شکل دادن نظام اجتماعی و برنامه‌ریزی در تصمیم‌گیری‌های مهم سیاسی و گرداندن چرخ‌های جامعه دخیل باشند.» امام خمینی(ره) با تبیین این راهبرد، ضمن اینکه نگاه مترقی دین اسلام را به زنان اعلام می‌کند، بخشی عظیم از جامعه را که در نظام‌های طاغوتی قبل حذف و تنها به آنها نگاه ابزاری شده بود را در کنار مردان برای تعالی جامعه احیا کرد. مدیرعامل بانک کشاورزی ایران یادآور شد: از سوی دیگر امام خمینی(ره) بر این باور بودند که مردان بزرگ و تاثیرگذار جامعه نیز در دامن زنان و کانون خانواده تربیت

برجسته‌ترین تاثیر پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، تبیین نگاه مترقی اسلام به زنان توسط رهبران جامعه اسلامی بود که در نتیجه آن، نگاه ابزاری از روی زنان برداشته و بستری فراهم شد تا ایشان به جایگاه واقعی خود در عرصه فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی دست پیدا کنند. محمد طالبی، رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل بانک کشاورزی ایران در سمینار بین‌المللی توانمندسازی اقتصادی زنان ایران با بیان این مطلب، افزود: سی و سه سال قبل بزرگترین تحول تاریخ معاصر ایران رخ داد و مردم ایران به رهبری امام خمینی(ره)، در مقابل طاغوت به پا خواسته و یک نظام اسلامی - مردمی را در ایران برقرار کردند. اما این انقلاب و نظام به‌راحتی به دست نیامد و توده‌های مردم نقش بسیاری در این بین داشتند. یکی از ویژگی‌های بارز انقلاب اسلامی ایران که در کمتر جایی از تاریخ دیده شده بود، نقش پررنگ و تاثیرگذار زنان در به ثمر رساندن انقلاب اسلامی بود. چنانکه شخص امام خمینی(ره) نسبت به حضور زنان در عرصه فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی نگاه ویژه‌ای داشته و انقلاب شکوهمند اسلامی را نیز

زنان باید در صحنه‌های اجتماعی حضور یافته و نه تنها در شرایط سخت جامعه را پشتیبانی کنند، بلکه در شکل دادن نظام اجتماعی و برنامه‌ریزی در تصمیم‌گیری‌های مهم سیاسی و گرداندن چرخ‌های جامعه دخیل باشند

تاریخچه مرکز امور زنان و خانواده

نهالی که ۲۵ ساله شد

جمهوری در امور زنان را در تاریخ دهم آذر ماه ۱۳۷۰ به شهلا حبیبی اعطا کرد و او را به‌عنوان رئیس دفتر امور زنان برگزید. این دفتر فعالیت خود را با هدف ارتقا و بهبود وضعیت زنان و ارتقای توانایی‌های آنان برای شکوفایی و تحقق استعدادهای خود در جهت تعالی و توسعه جامعه اسلامی سامان داد.

سال ۱۳۷۷، دفتر امور بانوان نهاد ریاست جمهوری به استناد حکم رئیس‌جمهور وقت آقای خاتمی، به مرکز امور مشارکت زنان تغییر نام داد و زهرا شجاعی به‌عنوان مشاور رئیس‌جمهور در امور زنان و ریاست این مرکز انتخاب شد.

اما با روی کار آمدن دولت نهم، آقای دکتر احمدی‌نژاد با طرح ایده‌ای گسترده‌تر مبتنی بر ضرورت‌های اعتقادی - اجتماعی و نقش محوری زن در تحکیم مناسبات خانوادگی، در اولین اقدام، حوزه عمل این مرکز را به مرکز امور زنان و خانواده توسعه داد و طی حکمی در تاریخ ۳۱ شهریور ماه سال ۱۳۸۴ دکتر نسرين سلطانخواه را به سمت مشاور خود در امور زنان و رئیس این مرکز منصوب کرد. ایده ارتقای مرکز امور مشارکت زنان به مرکز امور زنان و خانواده، پدیده‌ای مهم در تاریخ کشور ما به شمار می‌رود و تحولی اساسی در حوزه امور زنان است؛ زیرا علاوه بر توجه به حفظ کرامت انسانی زن در اسلام و تاکید بر حضور مثبت او در عرصه‌های مختلف اجتماعی، مدیریتی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، علمی و... بر جایگاه محوری‌اش به‌عنوان کانون مهر و عاطفه و پرورش‌دهنده انسان متعالی و عامل اصلی در بقای سلامت و اخلاق در جامعه تصریح شده است.

نسرين سلطانخواه بر اساس تفسیر مجلس شورای اسلامی مبنی بر ممنوعیت دو شغل بودن اعضای شورای شهر، در بهمن ۱۳۸۴، به‌منظور خدمت در شورای اسلامی شهر تهران از سمت خود در مشاوره امور زنان و خانواده استعفا کرد. پس از آن دکتر زهره طبیب‌زاده نوری در تاریخ دوم اسفندماه سال ۱۳۸۴ از طرف ریاست محترم جمهور به سمت مشاور ایشان و رئیس مرکز امور زنان و خانواده برگزیده شد و پس از سه سال و نیم فعالیت موثر خود در پایان شهریور ماه ۱۳۸۹ دوره مدیریتی ایشان به اتمام رسید و از آن زمان تا انتخاب رئیس مرکز امور زنان و خانواده از سوی رئیس محترم جمهور، زهرا سجادی (معاون آموزش و پژوهش) در سمت سرپرست مرکز امور زنان و خانواده به خدمت پرداختند و ۳ ماه سرپرستی این مرکز را در کارنامه خود به ثبت رساندند. و بالاخره مریم مجتهدزاده در تاریخ ۱۳۸۸/۹/۲۲ با دریافت حکمی از جانب رئیس محترم جمهوری اسلامی ایران به سمت مشاور رئیس جمهور و رئیس مرکز امور زنان و خانواده منصوب شدند.

با دیدگاه‌های اسلام، طبق یکصد و پانزدهمین مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی کشور، در تاریخ نوزدهم خردادماه سال ۱۳۶۶، شورای فرهنگی - اجتماعی زنان تشکیل شد و عملاً فعالیت خود را از تیر ماه ۱۳۶۷ آغاز کرد. این شورا وابسته به شورای عالی انقلاب فرهنگی و به‌عنوان اولین شورای سیاست‌گذار و برنامه‌ریز در حوزه زنان محسوب می‌شد. پس از آن مسئولان وزارت کشور، برای انسجام و ساماندهی فعالیت‌ها و مسائل زنان در جامعه، وجود دفتری را برای بانوان در حوزه اجرایی کشور پیشنهاد کردند. از این رو هسته اولیه کمیسیون‌های امور بانوان در سال ۱۳۶۸ در وزارت کشور و به‌صورت آزمایشی در فرمانداری قم تشکیل شد و به‌دنبال آن کمیسیون‌های امور بانوان در سال ۱۳۶۹ در سراسر کشور شکل گرفت.

در سال ۱۳۷۰، به پیشنهاد ریاست جمهوری وقت، آقای هاشمی رفسنجانی، تاسیس دفتر امور زنان زیر نظر رئیس‌جمهور در شورای عالی انقلاب فرهنگی، تصویب شد. بر این اساس آقای هاشمی رفسنجانی، اولین حکم مشاور ریاست

هم‌زمان با پیروزی انقلاب اسلامی ایران به لحاظ اعتقادی، تحولی عظیم در کشور پدید آمد که به‌تبع آن حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و... را نیز تحت تاثیر قرار داد. امام عظیم‌الشان، خمینی کبیر بارها در سخنرانی‌های خود، دیدگاه‌های اصیل اسلام در زمینه حضور مثبت زنان را در جامعه مطرح و آنان را با حقوق و مسئولیت‌هایشان آشنا کرد.

حضرت امام خمینی (ره) شرکت زنان در راهپیمایی‌ها، حمایت آنان از جنگ تحمیلی و حضور مدبرانه ایشان را در بسیاری از تصمیمات سیاسی - اجتماعی و نقش مهم و سرنوشت‌ساز مادری را بارها مورد تقدیر و تاکید قرار داد. به‌دنبال حضور موثر زنان و تایید مکرر بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، در دهه دوم انقلاب اسلامی و در آستانه جنگ تحمیلی، به ابتکار و پیشنهاد مقام معظم رهبری در زمان ریاست جمهوری ایشان و به‌عنوان ریاست شورای عالی انقلاب فرهنگی، به‌دلیل احساس ضرورت و نیاز به حضور همه‌جانبه زنان، مطابق

برابری حقوق زن و مرد و جایگاه اشتغال زنان در قانون اساسی؛

یک بستر قانونی

بر طبق ضوابط اسلامی به‌منظور ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف کردن هر نوع محرومیت در زمینه‌های تغذیه، مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه.

بند ۱۴- تامین حقوق همه‌جانبه افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون همچنین بنابر اصل ۲۰، همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و همه از حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند. اصل ۲۱ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز تأکید می‌کند که دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی

یادشده در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد؛ بند ۸- مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش بند ۹- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی. بند ۱۲- پی‌ریزی اقتصاد صحیح و عادلانه

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در بندها و اصل‌های مختلف و متعددی نسبت به برابری حقوق زن و مرد تأکید شده و بستر پیشرفت زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی و اقتصادی فراهم شده است. برخی از این مواد قانونی به شرح زیر است: بنابر اصل ۳ قانون اساسی، دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف

می‌دهم و او را سیر می‌کنم، درباره من دعا می‌کند و می‌گوید: خدایا او را همنشین موسی بن عمران در بهشت برین قرار بده. موسی به جوان مژده داد که دعای مادر درباره تو مستجاب شده است. مقام مادر در دین حضرت عیسی هم به حدی است که او در آغاز زندگی شکر خدا می‌گوید و نخستین بار این نکته را یادآور می‌شود و از خدا تشکر می‌کند که او را نسبت به مادرش نیکوکار قرار داده است؛ چون او می‌داند که نیکی به مادر بالاترین ارزش را دارد: «هرا نسبت به مادرم نیکوکار قرار داده و جبار و شقی قرار نداده است.» اینکه حضرت عیسی که نیکی به مادر را از امتیازات خود برمی‌شمارد، دلیل روشنی است بر اهمیت مقام مادر در نزد وی، و گرنه عیسی به‌عنوان فرستاده خدا افتخاراتی بسیار داشت و می‌توانست آنها را در مقام شکرگذاری متذکر شود.

پس از اسلام

هر چند همه ادیان الهی مقام ارزشمندی برای مادر قایلند و به او احترام می‌گذارند، ولی اسلام بیش از دیگر مکاتب به این مسئله توجه کرده و به مادر عظمت بخشیده است. حقوقی را

کار است او رفیق تو در بهشت خواهد بود. حضرت موسی سراغ او رفت، دید جوانی است قصاب. از دور مراقب بود تا ببیند او چه عمل شایسته‌ای دارد. اما چیز فوق‌العاده‌ای از او مشاهده نکرد. شب هنگام که جوان محل کار را ترک می‌کرد، موسی بدون آنکه خود را معرفی کند، نزد جوان آمد و از او خواست تا شب را مهمانش باشد. حضرت موسی می‌خواست به این طریق رمز کار او را به دست آورد و ببیند آن جوان چه عبادت‌هایی در خلوتگاه انجام می‌دهد که این قدر درجه پیدا کرده و همنشین پیامبر خدا شده است. جوان همین که وارد منزل شد قبل از هر چیز غذایی آماده کرد، آن‌گاه سراغ پیر زنی از کار افتاده رفت که دست و پایش فلج شده، قدرت حرکت و جابه‌جا شدن را نداشت. با صبر و حوصله غذا را لقمه لقمه به دهانش گذاشت، او را شست‌وشو داد، لباسش را عوض کرد و سرجایش گذاشت. موسی هنگام خدا حافظی خود را معرفی کرد؛ پرسید این زن کیست؟ پس از آنکه به او غذا می‌دادی نگاهی به‌سوی آسمان می‌انداخت و کلماتی بر زبان جاری می‌کرد، چه بود؟ جوان پاسخ داد این زن مادرم است و هر بار که به او غذا

بررسی مقام مادر در ادیان توحیدی؛

منزلتی ازلی

مادرش دعا می‌کند و از خدا می‌خواهد که آنها را مورد غفران و آمرزش قرار دهد: «پروردگارا! من و پدر و مادرم و همه مومنان را، در آن روز که حساب بر پا می‌شود، پیامرز.» این دعای ابراهیم افزون بر اینکه نشان‌دهنده بزرگی شأن و مقام مادر است، جنبه تربیتی نیز دارد؛ چراکه به پیروان مکتب توحید می‌آموزد، اینگونه برای پدر و مادرشان دعا کنند. بنابراین، در دین ابراهیم خلیل‌الله که دین حنیف و خالص بود، مادر از مقام بالایی برخوردار بوده و جایگاه خاصی داشته است.

همچنین در آیین موسی کلیم‌الله مقام مادر بس عظیم و بزرگ بوده و فرزندان با خدمت به مادر هم‌نشینان بهشتی پیامبران می‌شده‌اند.

حضرت موسی هنگام مناجات با خدا، از خداوند درخواست کرد که همنشین او را در بهشت برایش معرفی کند تا او را بشناسد. خطاب آمد، ای موسی! در فلان ناحیه، کوچه فلان و فلان مغازه برو، کسی که در آن جا مشغول

منزلت شأن مادر نه متعلق به دوره‌ای خاص است و نه مذهبی واحد؛ که پیروان همه ادیان و مریدان تمام مذاهب در تمام دوره‌های تاریخی به مقام و منزلت مادر ارج نهاده‌اند. با این حال این شأن و جایگاه در برخی دوره‌ها دستخوش تغییراتی شده و در دوره اسلامی به اوج خود رسیده است. این گزارش به بررسی جایگاه و مقام مادر در دو بخش پیش از اسلام و بعد از آن پرداخته است.

پیش از اسلام

به هر دین و آیینی که نظر کنیم و متون مربوط آن را با دقت بخوانیم، در خواهیم یافت که آن دین نگاه خاصی به مادر دارد و احترام و تعظیم او را واجب می‌داند. انبیای گذشته ضمن اینکه به احترام نهادن به مادر توصیه می‌کردند، قبل از همه خود در مقابل مادر تکریم کرده و برایش طلب رحمت و مغفرت می‌کردند. ابراهیم پیامبر برای پدر و

تضمین کرده و زمینه‌های مساعد برای رشد زن و احیای حقوق مادی و معنوی او را فراهم آورد. به استناد اصل ۲۸ هم هر کس حق دارد شغلی را که بدان مایل است و مخالف اسلام و مصالح عمومی و حقوق دیگران نیست را برگزیند. دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد کند. اصل ۲۹ قانون اساسی هم برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و... را حقی همگانی می‌داند. دولت مکلف است طبق قوانین

از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی یادشده را برای یک یک افراد کشور تأمین کند. و در نهایت اصل ۴۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تأکید دارد که برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه‌کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد کشور بر اساس ضوابط زیر استوار می‌شود:

بند ۲- تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قراردادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر

که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقدام باید با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد انجام شود.

بند ۳- تنظیم برنامه اقتصادی کشور به صورتی که شکل و محتوا و ساعات کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.

بند ۴- رعایت آزادی انتخاب شغل و عدم اجبار به کاری معین و جلوگیری از بهره‌کشی از کار دیگری

که اسلام برای مادران مشخص کرده، بسیار فراتر از حقوقی است که برای دیگران حتی پدر قابل شده است؛ چراکه مادر مربی انسان و در حقیقت پرورش‌دهنده جامعه است و اوست که می‌تواند فرد و جامعه را به سعادت برساند یا به شقاوت و بدبختی بکشاند. از این رو در ادامه جایگاه مادر را به‌طور فشرده و خلاصه از منظر قرآن و احادیث اسلامی بررسی می‌کنیم.

قرآن کریم

کلمه مادر به اشکال مختلف، به صورت مفرد و جمع مانند: «أُمٌّ»، «والدتی»، «أُمُّ موسی»، «والدات» و «أمّهات» و امثال آن، فراوان در قرآن آمده است. همچنین مادر و پدر به هیئت تثنیه مانند «والدین» و «ابوی» مکرر در این کتاب آسمانی به کار رفته است. اگر با دقت در این موارد نگاه کنیم، می‌بینیم که خداوند در هر یک از آن آیات، با عظمت و بزرگی از مادر یاد کرده و به نوعی از مقام او تمجید کرده است. چراکه وحی و الهام مستقیم خدا به مادر موسی، اظهار ارادت و نیکویی عیسی به مادر، بیان زحمات و رنج‌های مادر در قرآن کریم و همچنین دستور حق تعالی به احسان و نیکی نسبت

به پدر و مادر، همه گواه بر رفعت جایگاه مادر است. خدای تعالی در سوره لقمان و احقاف پس از توصیه به احسان والدین، تحمل رنج و زحمات‌های مادر را بیان می‌کند و می‌فرماید: «مادرش او (فرزند) را با ناراحتی حمل می‌کند و با ناراحتی بر زمین می‌گذارد و دوران حمل و از شیر باز گرفتنش ۳۰ ماه است تا زمانی که به کمال و رشد برسد و به ۴۰ سالگی بالغ شود.» بیان رنج و تلاش مادر با اینکه پدر نیز در اغلب سختی‌های تربیت فرزند شریک است، خود دلیل بر اهمیت و ارزش کار مادر است. روشن است، کسی نزد حق تعالی مقام بالاتر دارد که کار ارزشمندتری انجام دهد. نکته قابل توجه در آیات مربوط به احسان پدر و مادر اینکه خداوند ابتدا به نیکی کردن نسبت به پدر و مادر هر دو دستور می‌دهد، سپس بدون ذکر زحمات پدر، مشکلات و ناراحتی‌های مادر را بیان می‌کند. گویی، مادر عامل اصلی در لزوم نیکی به والدین بوده و کار او آن قدر ارزشمند است که احسان به پدر را نیز بر فرزند واجب می‌کند.

سنت پیامبر

منظور از سنت پیامبر (ص)

گفتار و سیره آن حضرت بوده که در قالب کلام و رفتار از ایشان به یادگار مانده است. شخصیت، مقام و رعایت حقوق مادر در احادیث نبوی و سیره نبی اکرم (ص) در تبیین مقام مادر می‌فرماید: «الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ؛ بهشت زیر پاهای مادران است.» این حدیث حاکی از این است که بدون رضایت مادر نمی‌توان به بهشت و نعمت‌های بهشتی دست یافت. اگر کسی بخواهد به درجات عالی بهشت و رضوان نایل شود، باید به مادر احترام بگذارد و به او خدمت کند. این همه ارج نهادن به مقام مادر شاید به دلیل زحماتی است که مادر متحمل می‌شود. تحمل رنج و زحمت دوره بارداری و کودکی و تأمین نیازهای جسمی و روحی فرزند از مشکلات طاقت‌فرسایی است که مادر می‌تواند بپذیرد. طبیعی است که خداوند در قبال صبر و بردباری مادر، اجر و مزد بی‌پایان به او عنایت می‌کند.

امام صادق (ع) می‌فرماید: جوانی خدمت پیامبر اکرم (ص) آمد، عرض کرد: یا رسول الله! به چه کسی نیکی کنم؟ فرمود: به مادرت. دوباره سوال کرد، فرمود: به مادرت. مرتبه سوم پرسید. فرمود: به مادرت. مرتبه چهارم

سوال کرد پس از آن به چه کسی نیکی کنم؟ فرمود: به پدرت. جایگاه مادر و ارزش نقش مادری از این گفتار پیامبر اسلام (ص) به روشنی قابل درک و فهم است و اینکه حضرت سه بار به نیکی کردن نسبت به مادر دستور می‌دهد و نوبت چهارم به احسان پدر سفارش می‌کند؛ بهترین دلیل بر عظمت شأن مادر است. سیره و رفتار رسول اکرم (ص) نسبت به مادر و دایه‌های‌شان که به نوعی حق مادری به عهده آن حضرت داشتند، نیز نشان‌دهنده احترام ویژه ایشان به مقام مادر است.

به نوشته تاریخ‌نویسان، پیامبر بیش از سه روز از شیر مادر ننوشید و پس از آن طبق سنت اعراب به دایه سپرده شد و در دامن دایه‌هایی چون ثویبه (کنیز ابوجهل) و حلیمه پرورش یافت. حضرت در طول زندگی همیشه به یاد مادران رضاعی خود بود و از هر جهت به آنان کمک می‌کرد. پس از بعثت، پیامبر کسی را فرستاد تا ثویبه را از ابوجهل بخرد، ولی او حاضر به فروشش نشد. اما او تا آخر عمر از کمک‌های حضرت بهره‌مند بود. زمانی که پیامبر خبر مرگ ثویبه را شنید، آثار تالم و اندوه فراوان در چهره‌شان نمایان شد.

روانشناسی اشتغال زنان؛ چالش‌ها و راهکارها

واقعیتی که مزیت‌های «وجودش» بر «نبودش» می‌چربد!

خانه‌دار به دلیل اینکه مهارت‌هایشان ناشناخته باقی مانده و استعدادهای ذاتی آنها شکوفا نمی‌شود از خودباوری ضعیف‌تری برخوردار هستند.

نزوم بازنگری نقش‌ها در خانواده

در واقع بسیاری از زنان شاغل بدون هیچ گله و شکایتی همه وظایف خود را انجام می‌دهند و برای رسیدن به تعادل میان مسئولیت‌های اجتماعی و خانه‌داری همه گونه سختی‌ها و ناملایمات را تحمل می‌کنند. اما آیا به‌راستی انجام امور خانه تنها و تنها بر عهده زنان است و مردان هیچ مشارکتی نباید داشته باشند؟

جلیل اسعدی کارشناس، جامعه‌شناسی درباره نقش تاریخی زن و مرد در جامعه و خانواده می‌گوید: در گذشته به این دلیل که اکثر مشاغل، مثل کشاورزی، آهنگری، نجاری و... مشاغل یدی بودند که نیاز به قوای جسمانی داشتند خود به خود و بر اساس یک توافق ضمنی تقسیم وظایف انجام گرفت. به این ترتیب که زنان چون از قوای جسمانی کمتری برخوردار بودند در داخل خانه‌ها محدود شدند و نگهداری از کودکان و انجام امور منزل به آنها واگذار شد. مردان هم عهده‌دار مسئولیت‌های عمده و تامین اقتصاد

از مشکلات روانی زنان در جامعه تحت تاثیر باورهای غلط آنها روی می‌دهد، تصریح کرد: باورهای غلط به باورهایی گفته می‌شود که افراد در نتیجه آن توانایی‌های خودشان را نشاناسند و در انتخاب هدف‌ها و مسیرهای زندگی خود با این تردید مواجه شوند که توانایی‌ها و پتانسیل‌های انجام کار را ندارند. بیشتر اوقات مشکلات روانی افراد از زمانی ناشی می‌شود که شخص می‌گوید من نمی‌دانم که توان انجام این کار را دارم، وقتی فردی نداند که توانش در چه حدی است، در نتیجه انگیزه لازم برای حرکت به سمت هدف مورد نیاز را پیدا نمی‌کند و در زندگی موفق نخواهد شد. این روان‌شناس با بیان اینکه بسیاری از باورهای غلط از فرهنگ جامعه نشأت می‌گیرد، می‌افزاید: اگرچه امروزه زنان ما با حضور بیشتر در عرصه‌های مختلف علمی فرهنگی و... توانستند میزان زیادی از خودباوری را در وجود خودشان پرورش دهند؛ اما هنوز برای رسیدن به نقطه اوج اصل خودباوری فاصله زیادی دارند. یزدی همچنین با تاکید بر اینکه زنان خانه‌دار نسبت به زنان شاغل از خودباوری پایینی برخوردار هستند، یادآور شد: اگرچه باورهای غلط بین تمام زنان تحصیل‌کرده و شاغل از هر صنف و شغلی وجود دارد؛ اما زنان

زنان چیست؟ زنان چگونه می‌توانند میان وظایف درون خانه و شغل خود تعادل برقرار کنند؟ چالش‌های اشتغال خارج از خانه چیست؟ برای پاسخ به این سوال‌ها و هزاران پرسش دیگر در رابطه با اشتغال زنان، باید روانشناسی زنان شاغل را مورد بررسی قرار داد و سپس از میان نظرات کارشناسان به انکشاف پاسخ‌ها پرداخت. به این منظور با پرسش‌های یادشده به سراغ کارشناسان حوزه زنان و روان‌شناسان رفتیم تا نظرات ایشان را جویا شویم.

خودباوری، موفقیت بزرگ زنان شاغل

منشای بسیاری از مشکلات روانی زنان در جامعه از باورهای غلط آنها ناشی می‌شود. یک روان‌شناس مهم‌ترین اصل خودباوری را شناخت توانایی‌های ذاتی هر فرد می‌داند و می‌گوید: اگرچه باورهای غلط بین تمام زنان تحصیل‌کرده و شاغل در هر صنف و شغلی وجود دارد؛ اما زنان خانه‌دار به دلیل اینکه مهارت‌های آنها ناشناخته باقی می‌ماند و استعدادهای ذاتی آنها شکوفا نمی‌شود از خودباوری ضعیف‌تری برخوردار هستند. صدیقه یزدی با بیان اینکه بسیاری

پدیده اشتغال زنان، با وجود آنکه در طول چند دهه اخیر در جامعه ما گسترش چشمگیری داشته است، هنوز سرمنشای بسیاری از بحث‌ها، درگیری‌ها و اختلافات خانوادگی است. این پدیده که به‌عنوان یکی از مظاهر شهرنشینی مدرن هنوز جایگاه واقعی خود را در جامعه ما به دست نیاورده، بنیان بسیاری از خانواده‌ها را سست کرده و به عامل آشکار یا پنهان بسیاری از آفت‌های زندگی خانوادگی تبدیل شده است. آنچنان که هنوز هم شاهد جدایی‌هایی هستیم که به این بهانه رخ می‌دهند یا هر روز با زنانی مواجه می‌شویم که از کار و علائق اجتماعی خود به دلیل ممانعت از فروپاشی بنیان خانواده صرف‌نظر می‌کنند. گو اینکه نقطه‌نظر متعادلی برای پاسخ مسئله اشتغال زنان وجود ندارد؛ واقعیتی که برخی هنوز نیمه خالی آن را به نظاره نشسته‌اند و برخی دیگر تنها بر نیمه پر. اما سوال اینجاست که ضرورت اشتغال برای زنان چیست؟ آیا باید زنان از شغل بیرون خانه اجتناب کنند یا می‌توان تعادل و توازن بین نقش مادری و همسری در داخل خانه و نقش اجتماعی که به‌عنوان شغل بیرون از خانه نمود پیدا می‌کند ارتباط برقرار کرد؟ فواید اشتغال خارج خانه برای

زندگی شدند. در نتیجه بدون هیچ گونه اعتراضی محدوده وظایف زن و مرد مشخص شد و قرن‌ها به همین منوال گذشت تا اینکه پیشرفت علم و گسترش تکنولوژی در قرن اخیر، تغییرات بنیادینی در ساختار اجتماعات بشری و به تبع آن مشاغل ایجاد کرد. ماشین در بسیاری از مشاغل سخت و یدی جایگزین انسان شد و انسان هم با استفاده از مهارت‌ها و تخصص‌های آموزش داده شده به مدیریت ماشین‌ها مشغول شد. در نتیجه اکثر مشاغل فنی، تخصصی یا اداری و دفتری نیاز به قوای جسمانی و فیزیولوژیک برایشان بی‌معنا شد. در این شرایط افرادی برای آن مشاغل مناسب بودند که از تخصص و دانش کافی بهره‌مند باشند و جنسیت آنها به‌طور اخص اهمیت خود را از دست داد.

او با تاکید بر تقسیم‌بندی دوباره نقش‌ها در خانواده جامعه امروزی می‌افزاید: هم‌زمان با بی‌معنا شدن نیاز به قوای فیزیکی در مشاغل جدید، گسترش دانشگاه‌ها و رشته‌های تحصیلی متنوع و تمایل دختران به تحصیل، آنها را به کسب مهارت‌ها و تخصص‌ها رهنمون کرد که با اتمام تحصیلاتشان به بازار کار روی آورند و پست‌های تخصصی را از آن خود کنند. از سوی دیگر مشکلات اقتصادی را که همیشه در اکثر پدیده‌های جامعه موثر است، نباید فراموش کرد. تعداد زیادی از بانوان به دلیل گذران زندگی به شغل بیرون از منزل روی آوردند. در چنین شرایطی مرزهای تقسیم‌بندی میان وظایف زن و مرد، دچار نوسان و جابه‌جایی شد. بانوان به امکانات و نیازهای جامعه واقف شدند و از طرفی دانستند که عدم توانایی آنها در انجام برخی کارهای یدی دلیل بر عدم توانایی آنها در سایر مشاغل جامعه صنعتی نیست. چنین کشفی زنان را بیشتر از پیش وارد عرصه اجتماعی کرده و برای پذیرش مسئولیت‌های جدید آماده کرد. این تغییر نقش‌ها سبب بروز مشکلاتی در بنیان برخی خانواده‌ها شد. در حقیقت پذیرش این تغییرات برای خانواده‌ها کمی مشکل است و برای فرهنگ‌سازی باید به آموزش‌های هدفمند از طریق وسایل ارتباط جمعی متوسل شد. باید این واقعیت را بیان کرد که جامعه در حال حاضر به نیروی اشتغال زنان نیازمند

است، آن دسته وظایفی که در طول تاریخ مختص زنان تعریف شده کاملاً قراردادی است و امکان تغییر تدریجی آنها و ایجاد قراردادهای جدید وجود دارد. در واقع با پیشرفت روزافزون علم و تکنولوژی نمی‌توان زنان را که بیش از نیمی از جمعیت جامعه ما را تشکیل می‌دهند، در چهاردیواری خانه محصور کرد و امکان فعالیت اجتماعی را از آنها گرفت. خانواده‌ها باید با در نظر گرفتن این نکات، تقسیم‌بندی‌های وظایف را از نو میان خودشان انجام دهند و در این تعریف نقش‌ها، به تفاهم و تعامل صحیح برسند.

اشتغال زنان به خودی خود مشکل‌زا نیست

راضیه رفیعی، روان‌شناس و مشاور خانواده در بررسی مشکلات نشأت گرفته از اشتغال زنان می‌گوید: مسئله اشتغال زنان به خودی خود مشکل‌زا

نیست، آنچه ما اصطکاک و برخورد در خانواده‌های بانوان شاغل می‌نامیم، خود معلول عوامل مختلفی است که با کمی تدبیر و روشن‌بینی قابل حل است. برخی از این عوامل عبارتند از: عدم درک صحیح از جانب همسر و شریک زندگی، عدم وجود برنامه‌ریزی صحیح، فشار کاری که اقتصاد جامعه بر خانواده‌ها تحمیل می‌کند.

او در تشریح این عوامل می‌افزاید: حقیقت این است که یک زن شاغل، عملاً مسئولیت و فشار کاری دو نفر را تحمل می‌کند و از این لحاظ نسبت به مردان شاغل هم مسئولیت سنگین‌تری دارد. تفاوت کار در اینجا است که از مردان کسی انتظار انجام امور منزل را ندارد اما یک زن در هر پست مدیریتی و تخصصی هم که باشد، وظایف منزل بر عهده اوست. این تقسیم‌بندی وظایف درست یا نادرست، موجب افزایش فشار و استرس روانی در زنان شاغل

می‌شود، آن هم زنان صبوری که عمدتاً به‌منظور کمک به اقتصاد خانواده به کار اجتماعی می‌پردازند و به‌جای اینکه مورد قدردانی شوهران‌شان واقع شوند در بسیاری از موارد مورد سرزنش‌های مکرر قرار می‌گیرند. سرزنش بابت عدم حضور مداوم در خانه، نپرداختن کامل به وظایف خانه و ...

رفیعی اضافه می‌کند: گاهی هم عدم برنامه‌ریزی صحیح موجب بروز مشکلات در بنیان خانواده می‌شود. زنان شاغل باید با همکاری شوهران‌شان به یک برنامه‌ریزی دقیق دست پیدا کنند. به‌طوری که برای تفریح و استراحت خانواده هم زمان مناسبی در نظر گرفته شود. البته باز هم تاکید می‌کنم بدون همکاری آقایان این برنامه‌ریزی امکان‌پذیر نیست. از سوی دیگر یک تفکر نادرست وجود دارد که سیستم جسمانی و روحی زن با کار خارج از خانه هماهنگی ندارد. اما این غلط است، آنچه

زنان شاغل سر حال تر و سالم ترند!

کار تفریح است و کار کردن، زنان را سر حال تر و سالم تر می‌کند. دکتر مجد روان‌شناس انستیتو روان‌پزشکی تهران با اعلام این مطلب می‌گوید: تحقیقات نشان می‌دهد زنان شاغل کمتر از زنان خانه‌دار دعوا می‌کنند چراکه کار بیرون از خانه سبب می‌شود، شوهران صاحب همسری باشند که آنها را بهتر درک می‌کنند. زن خانه‌دار به مردش می‌گوید: «با من حرف بزن، تو با من حرف نمی‌زنی»، این شکایت قدیمی زنانی است که تمام روز را خانه‌نشین هستند. شوهر، طناب نجات زن و تنها رابط او با دنیای خارج به‌شمار می‌رود، اما مرد پس از یک روز کار خسته‌کننده تمایلی به گپ زدن ندارد، بلکه می‌خواهد دست‌کم مدتی، در آرامش و سکوت تنها بماند. امروزه زنان شاغل که مجبورند بسیاری از اوقات خود را صرف فعالیت‌های شغلی‌شان کنند دیگر نیازی ندارند برای صحبت کردن، مرد را تحت فشار قرار دهند. با وجود این وقتی زنان با همسرشان هستند صحبت کردن را برای شوهرشان آسان تر می‌کنند اکنون او می‌تواند درباره آنچه در طول روز برایش رخ می‌دهد (مثل ترفیک، گرمی هوا، مسائل اداره، همکاران و ...) با همسرش به‌عنوان شخصی که او هم بیرون از خانه است و برای درک فشارها، اضطراب‌ها و توفیق‌های محل کار به‌خوبی مجهز به نظر می‌رسد، حرف بزند. گفت و گوی زنان در خصوص شغل‌شان نیز چیزی است که مردان می‌توانند درک کنند و به آن علاقه‌مند باشند، همراه با آن هر چه مرد در کارهای خانه و بچه‌داری بیشتر مشارکت داشته باشد، همسرش را بیشتر درک می‌کند.

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران می‌افزاید: زنان شاغل سر حال تر، سالم تر و دلپذیر تر از زنان خانه‌دار هستند چراکه مطالعات نشان می‌دهد زنانی که وظایف همسری، مادری و شغلی را با هم درمی‌آمیزند از بیشترین شادی، عزت نفس و رضایت از زندگی برخوردارند. مطالعات روان‌شناختی نشان داده که زنان فقط خانه دار، نسبت به زنان شاغل تقریباً به تشویش و اضطراب بیشتری دچارند و احساس ناراحتی و ناخوشایندی دارند. زنان شاغل در همه سنین از نظر جسمی از خانه‌داران سالم‌ترند. در زندگی زنان شاغل ساعات کم تحرکی ناشی از بیماری کمتر وجود دارد، بنابراین اوقات کمتری را در بستر بیماری سپری می‌کنند، با مشکلات مزمن کمتری مواجهند و معمولاً احساس سلامت بیشتری دارند. زنان خانه‌دار کمتر در خود احساس سلامت می‌کنند و فرزندان‌شان نیز در بازگشت به خانه غالباً مادر را افسرده، بیمار و فرسوده می‌یابند. زنانی که شاغلند نسبت به زنان خانه‌دار زایمان بهتر و با مشکلات کمتری خواهند داشت و این به تجربه در زنان روستایی که فعالیت بیشتری از زنان شهری دارند، دیده می‌شود. زمانی که فرزندان رشد می‌کنند و مادران در تلاشند که رموز علمی و اصول اخلاقی زندگی را به آنها آموزش دهند؛ مادران شاغل از نفوذ بیشتری برخوردارند. نصایح آنها درباره مواد مخدر، نوشیدنی‌ها، روابط جنسی و چیزهایی از این قبیل بر فرزندان‌شان تأثیر بیشتری دارد. فرزندان مادران شاغل تمایل دارند که بهتر و شایسته‌تر و بیشتر به خود متکی باشند.

او در پایان یادآور می‌شود: زنان شاغل در روابط عاطفی نیز با همسر خود موفق‌ترند. آنها معتقدند هیچ چیزی آنها را بیشتر از مهرورزی و عشق نسبت به همسر و فرزندان خوشحال و راضی نمی‌کند.

بررسی تاثیرات مثبت و منفی اشتغال زنان بر خانواده

کارکرد دوگانه

مهم و موثری در جامعه و فعالیت‌های اجتماعی ایفا کنند. با این حال در مورد اشتغال زنان، تاثیر آنها بر خانه و خانواده و تربیت فرزندان، نظرات مختلف و حتی متناقضی وجود دارد و حتی سوگیری‌ها و دیدگاه‌های منفی شکل گرفته است که نیازمند بررسی و تحقیق است. از این‌رو در ادامه به ارائه نتایج یک تحقیق دانشگاهی که در این زمینه انجام شده، خواهیم پرداخت. این تحقیق با عنوان «بررسی تاثیر اشتغال زنان در خارج از منزل بر خانواده» در شهر تهران و با انتخاب جامعه نمونه ۳۸۴ نفری از زنان متأهل شاغل و خانه‌دار صاحب فرزند ساکن شهر تهران آغاز و سپس اطلاعات آن گردآوری و تنظیم شد. از مجموع ۳۸۴ نفر زنان شرکت‌کننده در این پژوهش، ۵۰ درصد آنان از زنان خانه‌دار و ۵۰ درصد از زنان شاغل تشکیل داده‌اند. این پژوهش سعی داشته تقسیم کار میان همسران در امور خانه، ایفای نقش‌های خانوادگی، کیفیت روابط زوجین، اعتمادبه‌نفس زنان و ... را در خانواده در دو گروه زنان شاغل و خانه‌دار بررسی کند.

تاثیرات مثبت

یافته‌های این پژوهش بیانگر آن است که اشتغال زنان سبب می‌شود تقسیم کار در خانواده مشارکتی انجام شود و این باور که تقسیم‌کار در خانواده براساس جنسیت است، کمی متعادل‌تر بشود. به نحوی که همسران زنان شاغل در اموری که مربوط به زنان است وارد شده و همکاری و همیاری دارند. بر اساس نظر جامعه‌شناسان شوهرانی که در کارهای خانه‌داری و مراقبت از فرزندان مشارکت کنند، فشار مضاعف بر همسر را در ایفای موازی نقش کاری و خانوادگی می‌کاهند. همچنین ادامه این بررسی‌ها بیانگر آن است که بین وضعیت اشتغال زنان با کیفیت روابط زوجین رابطه آماری وجود ندارد. این عدم اثبات رابطه به این معنا نیست که به‌طور کلی بین این دو متغیر رابطه‌ای وجود ندارد بلکه این امر شاید ناشی از تفاوت‌های فرهنگی-اجتماعی جامعه مورد نظر و حتی وقوع پدیده یا متاثر از متغیری باشد که در این تحقیق

توسعه زندگی صنعتی افزایش هزینه‌های زندگی در کلان‌شهرها از یک سو و میل به کسب بهره اقتصادی از دانش و توانایی‌ها از سوی دیگر سبب حضور حداکثری زنان شاغل در اجتماع شده است. فارغ از اینکه دلیل و عامل محرک روی آوردن زنان به اشتغال چه بوده، جامعه امروز ما با قشری به‌عنوان «زنان شاغل» روبه‌رو شده که این نقش جدید تبعات منفی و مثبتی به همراه داشته است. گزارش حاضر برگرفته از یک تحقیق دانشگاهی است که با موضوع بررسی آثار مثبت و منفی اشتغال زنان بر خانواده انجام شده و از یک جامعه آماری در شهر تهران استخراج شده است.

زنان شاغل افرادی هستند که در دو بخش مهم یعنی جامعه و خانواده مشغول خدمت و انجام وظیفه می‌شوند. آنها می‌خواهند نقش تازه‌ای در جامعه‌ای داشته باشند که کلیشه غالب در آن برای زنان، نقش همسری-مادری است. اما سوال اینجاست که کار زنان در خانه و خارج از خانه چه تاثیری بر روابط اعضای خانه، اعتمادبه‌نفس زنان و ساخت قدرت در خانواده خواهد داشت؟ آیا زنانی که در خانه می‌مانند و فقط کارهای خانه را مدیریت می‌کنند با زنانی که هم کار خانه را انجام می‌دهند و هم در امرار معاش خانواده سهم دارند فرق‌های اساسی دارند؟

اشتغال زنان به‌صورت عام و همه‌گیر در ایران پدیده جدیدی نیست. چراکه مادران ما در گذشته، غالباً نقش مادر و همسر را به عهده داشته و به انجام امور خانه می‌پرداختند. اگر هم در اموری مانند کشاورزی و دامداری و امثال آن شرکت داشتند، دامنه چنین مشارکت‌هایی در حدی بسیار محدود و منحصر به تامین نیازهای خانواده بود. اما با تغییر شرایط اقتصادی و اجتماعی و پیچیده‌تر شدن تقسیم کار، امروزه زنان علاوه بر ایفای نقش‌های فوق، پذیرای مسئولیت‌های عمده‌تر مانند مشاغل حساس در جامعه شده‌اند.

آنچه مسلم است زنان نیمی از جمعیت دنیا را تشکیل می‌دهند و کاملاً طبیعی است که مانند مردان بخواهند نقش

مکانیسم‌های جبرانی، به‌جای اینکه فکر کند او هم احتیاج به استراحت دارد، دائم مشغول کار می‌شود و تمام کارهای خانه را به تنهایی انجام می‌دهد و برای جلوگیری از مخالفت همسرش از او کمک نمی‌خواهد. به این ترتیب به‌نظر می‌رسد به‌طور غیرمستقیم خود را تنبیه می‌کند. کارشناسان برای حل این مسئله راهکارهای متعددی را ارائه می‌کنند. اما رامشت چهار راه‌حل سهل‌الوصول را پیشنهاد می‌کند.

از نظر او نخستین راهکار بحث و مذاکره است. وی می‌گوید: زنان باید با جرات و اعتمادبه‌نفس با همسر خود صحبت کنند و با این کار به همسر خویش شناخت دهند تا متوجه وضعیت خاص او بشود و به این ترتیب خانواده نقش نهاد حمایتی را برای او ایفا کند. یک گفت‌وگوی مسالمت‌آمیز که با منطق در آن استدلال و تحلیل شود، مطمئناً بسیار تاثیرگذار خواهد بود.

دومین راهکار باور توانایی‌های خود توسط زنان است. زنان باید با کنار گذاشتن حس وابستگی روحی و ذهنی، خودشان را باور کنند و به‌عنوان همسر و مادر در خانه غیر از منشای اثر مالی، منشای اثر رفتاری هم باشند. زن باید خود را باور کند اما هرگز این موضوع را به رخ دیگران نکشد. سومین مسئله تغییر رفتار منفی است که القای منفی می‌کند. گاهی زن نشان می‌دهد. همسرش وابسته به اوست. این موضوع سبب ایجاد حالت تدافعی در فرد مقابل می‌شود که به پایه‌های زندگی خانواده لطمه خواهد زد.

رامشت در مورد راهکار چهارم می‌گوید: زن باید عشق و محبت را بدون واسطه ابراز کند. اگر مردی ببیند محبت همسرش با وجود اینکه در بیرون خانه کار می‌کند، تغییری نکرده است، به مرور متوجه این موضوع می‌شود که او هم باید به‌طور متقابل محبت و همکاری داشته باشد تا زندگی شیرین‌تری را تجربه کنند. در ضمن زنان می‌توانند با تقسیم کارهای منزل بین بچه‌ها و کمک گرفتن از همسر و فرزندان، نحوه صحیح زندگی را به کودکان خود آموزش دهند و با استفاده از فرصت‌های به‌وجود آمده، تجدید قوا کنند. به این صورت زن می‌تواند ضمن ایفای نقش‌های بسیار در خانواده و جامعه از تضاد این نقش‌ها جلوگیری کرده و موفقیت خویش را تضمین کند.

زنان شاغل را خسته و درمانده می‌کند، کار بیرون از منزل نیست، کار اجتماعی به اضافه کار منزل و جوابگویی به انتظارات خانواده است که آنها را دچار ناراحتی‌های عصبی می‌کند. در واقع سیستم اقتصادی بیمار جامعه است که زن و مرد را وادار به کار سخت می‌کند و این واقعیت بسیار تلخی است که در شرایط امروزی جامعه ما، تقریباً همه کودکان از جانب حضور عاطفی پدر بیشتر دچار محرومیت هستند تا حضور عاطفی مادر، حتی مادران شاغل. یعنی اگر آقایان ذره‌بین خود را از روی خانم‌ها بردارند و سردی روابط خانوادگی را تنها به کارکردن همسرشان نسبت ندهند، متوجه می‌شوند، قسمت عمده‌ای از این سست‌شدن بنیان خانواده به‌دلیل دوری خود آنها از فرزندان و همسرشان است. البته نمی‌توان کسی را مقصر این امر دانست چون همه ما اتفاق نظر داریم که شرایط اقتصادی سخت مسبب این مسئله است. ولی باز هم روی برنامه ریزی صحیح تاکید می‌کنم که در واقع می‌تواند تاثیری شگفت‌انگیز داشته باشد.

راهکار چیست؟

روان‌شناس‌ها معتقدند زنان شاغل، گام‌های بلندی برای رشد اجتماعی برمی‌دارند. در بررسی تفاوت‌های بین یک زن شاغل و یک زن خانه‌دار هم می‌توان به‌راحتی متوجه تفاوت نگرش اجتماعی و اثرگذاری زنان شاغل بر محیط اطراف آنها شد. اما این مسئله در بعضی خانواده‌ها موجب نگرانی همسر می‌شود که شاید زن با کسب درآمد، الگوی رفتاری دیگری را در پیش گیرد. این پیش‌داوری ذهنی سبب مخالفت همسر با کار زن می‌شود البته باید این مسئله را پذیرفت که استقلال نظر و تفکر زن خانه‌دار با شاغل شدن او تغییر می‌کند. اما در کل به‌دلیل دیدگاه سنتی جامعه که کار اصلی زن را در خانه می‌داند، برخی مردان که شاید از نظر مالی و به‌دلیل مشکلات اقتصادی هم به درآمد همسر نیازمند باشند، با کار کردن زن مخالفت مستقیم یا غیرمستقیم می‌کنند.

مریم رامشت، روان‌شناس می‌گوید: زنی که برای کمک به درآمد خانه کار می‌کند، وقتی با چنین دیدگاهی برخورد می‌کند، دچار نوعی حالت تعارض می‌شود. بنابراین با استفاده از

اشتغال زنان سبب می‌شود
تقسیم کار در خانواده
مشارکتی انجام شود و
این باور که تقسیم کار در
خانواده براساس جنسیت
است، کمی متعادل‌تر
بشود

با این اوصاف مهم‌ترین مسئله‌ای که در اشتغال زنان باید مورد توجه قرار گیرد وجود نقش‌های متعددی است که زنان باید به‌عنوان همسر و مادر و گرداننده خانواده به عهده گیرند.

چه باید کرد؟

نقش‌هایی که در جامعه ما به‌صورت سنتی به آن نگریسته می‌شود، گاهی با نقش مدرن زن به‌عنوان یک فرد شاغل در خارج از خانه ناهماهنگ است. از این‌رو برای هماهنگی بین این دو نقش، باید در نظام ارزش‌ها و تخصیص نقش‌ها و جابه‌جایی وظایف که مستلزم مشارکت مرد در انجام امور خانه‌داری است، تغییرات فرهنگی ایجاد شود؛ همچنین اعتقاد و باور به لزوم حضور زنان در صحنه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور ایجاد شود. از سوی دیگر برای کاستن از مسائل و مشکلات زنان شاغل طرح‌های موثر و مفیدی همچون کاستن از ساعت کار روزانه و تغییر در ساعت کار هفتگی ایجاد شود تا زنان بتوانند با پایان کار روزانه، در صورت لزوم بدون نگرانی از عواقب ترک محل کار، به منزل خود بازگردند. در نهایت با توجه به افزایش فزاینده مادران شاغل و به‌منظور جلوگیری از آثار جبران‌ناپذیر رشد و نمو کودک، افزایش مرخصی زایمان و ایجاد مهدکودک در محیط کار طبق استانداردهای جهانی ضروری به‌نظر می‌رسد.

که در آن صورت گرفته، مانند کاهش تعداد فرزندان، واگذار کردن قسمتی از جامعه‌پذیری کودکان به مدارس، عدم کفایت یک درآمد برای زندگی یک خانواده، وجود دختران تحصیل‌کرده که تنها نقش مادری و همسری به آنان واگذار شده است، مشکلات زندگی مادران شاغل، حاکمیت نگرش‌های مدرن در جامعه برای مردان و نگرش‌های سنتی در خانواده برای زنان، وضعیتی پیچیده را شکل داده است. برای مثال مادر وسیع‌ترین دنیای روانی و اجتماعی کودک است و از نظر کودک همچون کسی است که از تمام نقاط این جهان اطلاع دارد. اشتغال مادر موجب اختلال در تکوین شکل‌گیری دلبستگی کودک نسبت به مادر می‌شود، چراکه مراقبت کودک از حالت انفرادی به حالت گروهی در می‌آید و در نتیجه دلبستگی کودک نسبت به مادر از حالت طبیعی خارج می‌شود. در نتیجه مسلم آن است که مادران شاغل همانند مادران غیرشاغل نمی‌توانند به‌طور تمام و کمال به کودکان خود رسیدگی کنند چون چند ساعت از روز را خواه ناخواه جدای از فرزند به‌سر می‌برند و وقتی بعد از سپری شدن این ساعات به فرزند می‌رسند، خستگی ناشی از دنیای ماشینی امروز و خستگی فکر و ذهنی اجازه نمی‌دهد در آن ساعات باقی‌مانده روز به کودک رسیدگی کافی و لازم را انجام دهند، چون از طرف دیگر مسئولیت خانه و خانه‌داری نیز به دوش آنهاست. بنابراین و

مورد بررسی قرار نگرفته است. اما به‌طور کلی نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بر خلاف باور بسیاری از افراد جامعه، اشتغال زنان نمی‌تواند بر کیفیت رابطه زناشویی تاثیر منفی بگذارد. یکی دیگر از نتایج این تحقیق حاکی از آن است که اشتغال برای زنان اعتمادبه‌نفس به‌همراه خواهد داشت. یکی از عوامل تاثیرگذار به شیوه اعمال قدرت، درآمد و دارایی زنان است. هنگامی که زنان منابع ارزشمندی در اختیار داشته باشند احتمال دارد که قدرتی نزدیک و برابر با هم داشته باشند، این زنان به‌صورت رودررو اعمال قدرت کنند و از طریق گفت‌وگو، بحث و مذاکره تنش‌ها را رفع کنند.

تأثیرات منفی

اما به هر حال نمی‌توان تصور کرد که اشتغال زنان در خارج از خانه بدون تبعات منفی باشد. زمانی می‌توان از مشارکت اجتماعی زنان و حضور فعال آنان در خارج از خانه به‌صورت مثبت سخن گفت که پیشاپیش مناسبات دمکراتیک در خانواده‌ها بین زن و مرد برقرار شده باشد تا آنان بتوانند با فراغت و توان بیشتری به مشارکت در عرصه‌های مختلف بپردازند و از این طریق بتوانند به انتظارات اجتماعی از یکسو و نیازها و خواسته‌های خودشان از سوی دیگر پاسخی مثبت بدهند. بنابراین با توجه به شرایط زندگی در جامعه امروزی و با توجه به تمام دگرگونی‌هایی

زینب(س)، حضرت فاطمه زهرا(س) و طرح‌های چهارگانه ایران را تهیه و به جامعه مشتریان هدف عرضه کرده است.

طرح ایران از جمله طرح‌های بانک کشاورزی بود که روی آن مانور تبلیغاتی زیادی داده شد و با استقبال خوبی از سوی جامعه مشتریان روبه‌رو شد. این طرح شامل چه بخش‌هایی بود و اکنون در چه مرحله از اجرا قرار دارد؟

طرح ایران که از اواسط سال ۱۳۹۰ در بانک کشاورزی به اجرا درآمد، در چهار زیرگروه طرح‌های ایران بانو، مهر ایران، ایران‌دخت و دختران آفتاب تهیه و عملیاتی شد. این چهار زیرگروه دختران مجرد خانه‌دار، دختران مجرد دانشجوی، زنان سرپرست خانواده و زنان خانه‌دار و زنان شاغل را پوشش می‌داد. بخش‌بندی در طرح ایران نیز به این منظور انجام شد که نیازهای هر بخش به‌صورت جداگانه تدوین شده تا برای گروه بسته‌های خدماتی ویژه‌ای در نظر گرفته شود. اما در مورد شرایط کنونی طرح‌های چهارگانه ایران باید گفت، با توجه به اینکه چرخه عمر این محصول جدید نیاز به مراقبت دارد، بازخوردهای مختلفی از روند اجرا و تاثیر آن در جوامع شهری و روستایی گرفته شده و در سال جاری، تغییراتی خواهد داشت تا امکان ارائه خدمات کامل‌تر و بهتری را به مشتریان داشته باشد.

از سال‌های گذشته، هر زمان که سخن از اعطای تسهیلات به مشتریان خانم در سیستم بانکی مطرح می‌شد، منظور، تسهیلات خرد بود که عمده هدفش توسعه مشاغل خانگی، توانمندسازی زنان روستایی و مواردی از این دست بود. اما طی ده یا پانزده سال گذشته، حضور زنان در عرصه‌های اقتصادی شکل جدی‌تری به خود گرفته است و زنان کارآفرین و حتی صاحب مشاغل بزرگ کم نیستند. آیا بانک کشاورزی توانسته خود را با این تغییر شکل حضور زنان در فعالیت‌های اقتصادی

بازنگری طرح ایران در گفت‌وگو با مدیر امور مشتریان بانک کشاورزی؛

خانم‌ها خوش حساب‌تر هستند

یک سازمان کلان اقتصادی مانند بانک، برای بقا و حرکت در مسیر صحیح، همواره نیاز و خواسته‌های بازار و مشتریان خود را بررسی کرده و سعی می‌کند در جهت رفع خواسته‌های ایشان حرکت کند تا از مسیر درست منحرف نشده و بیراهه نرود. بانک کشاورزی نیز در راه مشتریان خود بر اساس انواع شاخص‌هایی چون گروه‌های سنی، گروه‌های شغلی، جنسیت و... تقسیم‌بندی می‌کند. یکی از این زیرگروه‌ها نیز به جامعه زنان اختصاص دارد که نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند. به‌منظور آگاهی از خدماتی که بانک کشاورزی به جامعه زنان می‌دهد، با امین مرادی، مدیر امور مشتریان بانک کشاورزی به گفت‌وگو نشستیم.

یکی از این زیرگروه‌ها نیز به جامعه زنان اختصاص دارد که نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند. در نتیجه ارائه طرح‌هایی ویژه گروهی که نیمی از مشتریان بانک را تشکیل می‌دهند از اولویت بالایی برخوردار است.

عملکرد بانک در این زمینه شامل چه بخش‌هایی بوده است؟

حال با توجه به اهمیت موضوع زنان به‌عنوان بخش بزرگی از جامعه مشتریان بانک کشاورزی، می‌توان به واکاوی عملکرد بانک در مورد ارائه خدمات و سرویس‌ها به این بخش از مشتریان پرداخت. همانگونه که بانک برای طیف سنی کودک و نوجوان برنامه‌های خاصی را ارائه کرد و در آن مسیر صاحب برند محسوب می‌شود، در شناخت نیازهای گروه مشتریان خانم نیز مثبت عمل کرده و در سال‌های گذشته طرح‌های حضرت

بانک کشاورزی طی سال‌های گذشته طرح‌هایی را ویژه و مختص مشتریان خانم ارائه داده است. ضرورت ارائه این طرح‌ها چیست؟ مگر مشتریان خانم نمی‌توانند از طرح‌های عمومی که بانک ارائه می‌دهد، استفاده کنند؟

برای پاسخ به این پرسش باید ابتدا مقدمه‌ای کوتاه در مورد بازاریابی و شناخت نیازهای مشتریان برای ارائه خدمات طرح کرد. یک سازمان کلان اقتصادی مانند بانک برای بقا و حرکت در مسیر صحیح، همواره نیاز و خواسته‌های بازار و مشتریان خود را بررسی کرده و سعی می‌کند در جهت رفع خواسته‌های ایشان حرکت کند تا از مسیر درست منحرف نشده و بیراهه نرود. بانک کشاورزی نیز در راه مشتریان خود بر اساس انواع شاخص‌هایی چون گروه‌های سنی، گروه‌های شغلی، جنسیت و... تقسیم‌بندی می‌کند.

هماهنگ کند؟

روند صعودی حضور خانم‌ها در عرصه فعالیت‌های اقتصادی به یک‌باره به دست نیامده و حاصل یک حرکت تدریجی بوده که بستر آن در کشور برای آنها فراهم شده است. بانک کشاورزی نیز به‌عنوان یک نهاد اقتصادی کلان، پیش از این رشد، نسبت به آن آگاهی یافته و آنچه امروزه در قالب طرح‌های چون طرح ایران دیده می‌شود، حاصل تمهیداتی است که برای توانمندتر کردن زنان در اقتصاد تدارک دیده شده است. از سوی دیگر باید گفت که تسهیلات عام و کلان بانک کشاورزی همان‌طور که برای تمام گروه‌ها پرداخت می‌شود، به جامعه مشتریان خانم هم تعلق گرفته و از زنان کارآفرین و صاحب مشاغل بزرگ حمایت می‌کند. چنانکه طرح‌های بزرگ و تاثیرگذاری هم در بخش کشاورزی مانند گلخانه در نقطه صفر مرزی میرجاوه و کارخانه صنایع تبدیلی محصولات کشاورزی در مرکز کشور توسط زنان کارآفرین راه‌اندازی شده و با حمایت گسترده بانک همراه بوده است.

با وجود راه‌اندازی و به ثمر رساندن طرح‌های بزرگ از سوی بانوان، باز هم آمار گواهی می‌دهند که خانم‌ها بیشتر متقاضی اعتبارات کوچک هستند

و عمده تسهیلاتی که به ایشان پرداخت می‌شود، تسهیلات خرد است. از سویی دیگر یکی از چالش‌های تسهیلات خرد، نه تنها برای بانک کشاورزی که برای سیستم بانکی، معوق شدن و عدم وصول به‌موقع مطالبات است. این چالش تا چه اندازه برای مشتریان زن صادق است و مطالبات معوق مشتریان زن نسبت به نرم معمول در بانک کشاورزی بالاتر است یا پایین‌تر؟

برای مقایسه روند بازپرداخت تسهیلات مشابه میان آقایان و خانم‌ها، آمار دقیقی در دست ندارم، اما با توجه به اینکه سال‌ها در بخش وصول مطالبات بانک مسئولیت داشته و از نزدیک با این موضوع سروکار داشته‌ام، به‌طور ضمنی می‌توانم بگویم که خانم‌ها در بازپرداخت تسهیلات، از آقایان خوش‌حساب‌ترند.

با توجه به اینکه همکاران بانک هم در زمره جامعه مشتریان بانک قرار داشته و از آنها به‌عنوان مشتریان داخلی یاد می‌شود، آیا طرح ویژه‌ای برای مشتریان داخلی خانم در بانک کشاورزی وجود دارد یا خیر؟

طرحی به‌صورت ویژه برای همکاران خانم در بانک وجود ندارد،

اما همکاران خانم بانک کشاورزی امکان استفاده از خدمات طرح ایران را به مانند دیگر مشتریان خانم دارند. اما طرحی هم به نام طرح تدبیر برای تمام همکاران بانک در شرف اجراست که بر اساس آن، همکاران بانک یا همان مشتریان داخلی، چنانچه منابع مالی خود را نزد بانک نگاه دارند، می‌توانند از خدمات و تسهیلات ویژه‌ای بهره‌مند شوند.

مهم‌ترین برنامه بانک کشاورزی در سال ۹۲ برای مشتریان خانم چیست؟

بازنگری طرح ایران، مهم‌ترین برنامه بانک در سال جاری برای مشتریان خانم است. در این بازنگری مطالعاتی روی رفتار بانکی خانم‌ها در طیف‌های سنی و شغلی و منطقه‌ای انجام شده و امید آن است تا در اوایل سال این مطالعات به جمع‌بندی رسیده و نتایج آن ارائه شود. پیش‌بینی ما هم این است که این بازنگری کیفیت و کمیت ارائه خدمات در طرح‌های ایران را تا حداکثر ممکن افزایش دهد. حتی می‌توانیم ادعا کنیم که در پایان سال ۹۲ ادعا کنیم که در قالب طرح ایران توانسته‌ایم نیازهای بانکی بانوان را به‌صورت فراگیر پاسخ دهیم. همچنین باشگاه بانوان بانک کشاورزی در سال ۹۲ عملیاتی خواهد شد.

روند صعودی حضور خانم‌ها در عرصه فعالیت‌های اقتصادی به یک‌باره به دست نیامده و حاصل یک حرکت تدریجی بوده که بستر آن در کشور برای آنها فراهم شده است

چهارگانه بانک برای زنان ایرانی

در جامعه امروز، زنان نقش موثر و انکارناپذیری در پیشبرد اهداف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و ... دارند. حضور زن از نقش‌های رایج و مهم مدیریت امور خانه و خانواده فراتر رفته و با توجه به توانمندی‌های عظیم این جامعه، نقش‌های جدیدی در جامعه را برعهده گرفته‌اند که به موازات افزایش جمعیت، بالاتر رفتن سطح دانش و آگاهی عمومی و تولد نهادها، سازمان‌ها و NGOهای مرتبط با این گروه، عملاً سبب شده است، یک سر جریان‌های اقتصادی در شهر و روستا به زنان منتهی شود.

بدیهی است به واسطه این حضور پررنگ و فزاینده، جامعه ملزم به برنامه‌ریزی مطلوب برای هدایت توانمندی‌های اقتصادی و اجتماعی و بسترسازی برای جلب مشارکت حداکثری این گروه در فعالیت‌های مختلف است. از این رهگذر با توجه به بافت جمعیتی کشور ایران که نیمی از آن به جامعه زنان اختصاص دارد و ویژگی‌های خاص زنان ایرانی که از پتانسیل، دانش و مهارت مطلوبی برای حضور در عرصه فعالیت‌های اقتصادی برخوردارند، بانک کشاورزی را بر آن داشته است تا در راستای تحقق اهداف افزایش سهم از بازار مشتری و برنامه‌ریزی و انجام بخشی از رسالت اجتماعی خود برای ایجاد بستری مناسب به منظور انجام فعالیت مطلوب برای زنان وارد عمل شود. در این راستا خدماتی چون طرح‌های چهارگانه ایران، حضرت زینب (س) و حضرت زهرا (س) را اجرایی کند که این اقدام‌ها در چند سال اخیر منشای آثار فراوانی در کمک به توانمندی‌های اقتصادی زنان در جامعه به‌عنوان بازوی کمکی خانواده بوده است. برای ورود به اقدام‌های انجام شده، مروری گذرا بر ماهیت طرح ایران انجام می‌شود.

طرح چهارگانه ایران

بانک کشاورزی در راستای تحقق شعار «بانک کشاورزی بانک همه مردم ایران» به منظور افزایش سهم از بازار و ورود به بازارهای هدف جدید و پررنگ کردن نقش زنان در فرآیند توسعه کشور از سال ۱۳۷۸ طرح ایران را اجرایی کرد. این طرح با هدف ارائه خدمات بانکی و دسترسی آسان آنها به تسهیلات اجرایی شد. اما طرح ایران با رویکرد بازاریابی بخشی از تاریخ ۸۹/۹/۱ با در نظر گرفتن مولفه‌هایی مانند سن، تحصیلات، شغل و تاهل به شکل زیر تقسیم‌بندی شد:

دختران آفتاب

طرح دختران آفتاب، طرحی برای ارائه خدمات ویژه به خانم‌های مجرد دانشجو است. شرایط عضویت در طرح دختران آفتاب نیز مشتمل بر دو موردی است که در ادامه می‌آید:

– تمام دختران (اعم از شهری و روستایی) که در یکی از دانشگاه‌های معتبر کشور پذیرفته شده و مشغول تحصیل باشند، در صورت افتتاح یک فقره حساب جاری بدون دسته چک در یکی از شعب بانک کشاورزی، عضو این طرح محسوب شده و از امتیازات آن برخوردار خواهند شد.

– هم‌زمان با افتتاح این حساب در بانک برای ایشان کارت دختران آفتاب نیز صادر خواهد شد.

ایران دخت

طرح ایران دخت، دختران مجرد بالاتر از ۱۸ سال که در دانشگاه تحصیل نمی‌کنند را شامل می‌شود. از جمله شرایط عضویت در این طرح و استفاده از خدمات و تسهیلات طرح موارد زیر است:

- تمام دختران ایران اعم از شهری و روستایی که در سن بالاتر از ۱۸ سال قرار دارند تا زمانی که ازدواج نکرده‌اند، می‌توانند عضو این طرح باشند.
- به‌منظور عضویت در این طرح متقاضیان واجد شرایط می‌توانند با افتتاح یک فقره حساب جاری بدون دسته چک به عضویت آن درآیند.
- هم‌زمان با افتتاح حساب یادشده، شعب موظفند کارت ایران دخت را نیز برای این افراد صادر کنند.

اهداف طرح‌های ویژه زنان

تغییر در رفتار پس‌انداز زنان و لزوم آشنایی آنان با خدمات بانکداری الکترونیکی نیز در اجرای اهداف مهم این طرح بوده و ارائه کارت بانکی برای هر گروه توانست آثار مثبتی در ایجاد فرهنگ بانک‌پذیری در بین جامعه زنان داشته باشد.

این طرح‌ها در ابتدا با هدف رفع نیاز غالب جامعه ایرانی از بانک یعنی دریافت تسهیلات آغاز به کار کرد تا ضمن ایجاد پایه‌های لازم برای مشارکت زنان در عرصه‌های اقتصادی بتواند با برنامه‌ریزی صحیح در جهت رفع نیازهای آنان بکوشد. اما در حال حاضر تلاش بر این است تا با ایجاد باشگاه مشتریان مخصوص برای این گروه از جامعه و ایجاد روش‌های انگیزشی جذاب برای بانوان کشور، گامی عظیم در ترغیب و مشارکت آنان برای ورود به بازارهای اقتصادی کشور برداریم.

در پایان ذکر این نکته ضرورت دارد که تاکنون فعالیت طرح‌های ایران از ابتدای اجرا در تاریخ یادشده، دستاوردی با جذب بیش از یک میلیون و سیصد هزار نفر مشتری زن را برای بانک کشاورزی به همراه داشته است.

ایران بانو

طرح ایران بانو نیز برای ارائه خدمات و تسهیلات به زنان خانه‌دار یا سرپرست خانواده طراحی شده و شرایط عضویت در آن مشابه دو طرح قبلی است؛ چنانکه تمام زنان خانه‌دار اعم از شهری و روستایی که حساب جاری بدون دسته چک را در یکی از شعب بانک کشاورزی افتتاح کنند، عضو این طرح محسوب شده و می‌توانند از امتیازات آن برخوردار شوند. هم‌زمان با افتتاح این حساب، کارت ایران بانو نیز برای ایشان صادر خواهد شد.

مهر ایران

بانک کشاورزی زنان شاغل را هم فراموش نکرده و طرح مهر ایران ویژه این گروه از زنان است. چنانکه هر خانم شاغل با افتتاح حساب جاری بدون دسته چک در شعب بانک می‌تواند عضو این طرح شده و از امتیازات آن برخوردار شود. هم‌زمان با افتتاح این حساب، کارت مهر ایران نیز برای ایشان صادر خواهد شد.

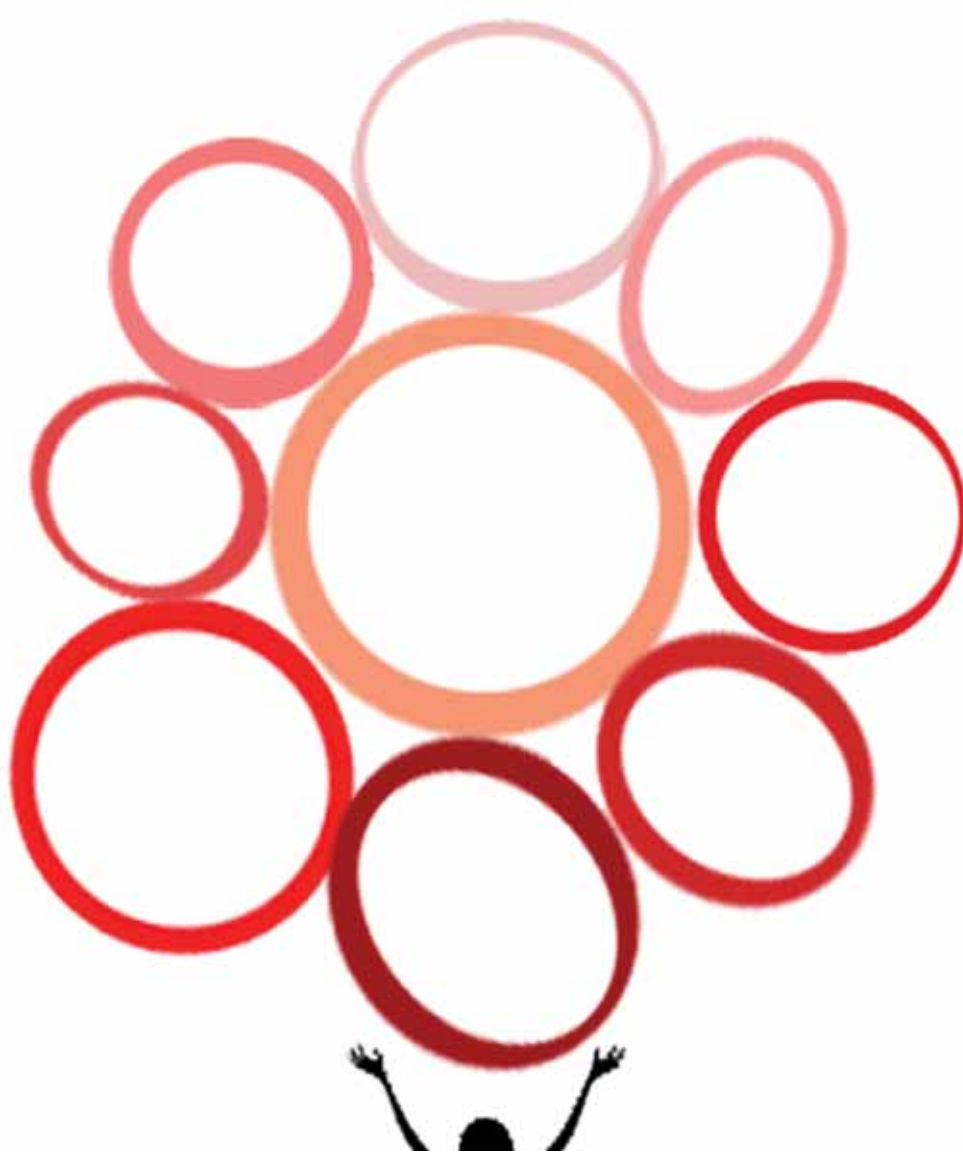
فوریس رده‌بندی و معرفی شدند. در این میان نام ایندرا نوئی به چشم می‌خورد. او که اصالتی هندی دارد، به‌عنوان رئیس هیئت مدیره شرکت پیسی، موفق شد با اقدام‌های بی‌نظیر مدیریتی، از سال ۲۰۰۶ تاکنون همواره در میان بیست نفر نخست فهرست جای گیرد. او درآمد خالص شرکت را به ۱۴ درصد رشد رساند. از جمله اقدام‌های نوئی استفاده بهینه از بازار کشور زادگاهش هندوستان، برای نیل به اهداف مالی بود که نتایج بی‌نظیری برایش به همراه داشت.

نام دیگر این فهرست از آن دیان فون فورستنبرگ است. او که اصالتاً بلژیکی است، کسب‌وکار خود را از سال ۱۹۷۰ میلادی با سرمایه‌گذاری ۳۰ هزار دلاری در حوزه طراحی لباس در آمریکا آغاز کرد و در اندک زمانی موفق به کسب مقام نخست در این حوزه شد. او سپس به‌عنوان رئیس هیئت طراحی مد و لباس آمریکا منصوب شد که کسب‌وکار ۳۵۰ نفر از برترین طراحان مد و لباس این کشور را برعهده دارد. از اقدام‌های فورستنبرگ، تلاش برای اجرایی کردن موسسه حقوقی مد و لباس نورهام و برگزاری کمپین‌های تبلیغاتی متعدد است که هدف اصلی آنها آگاهی‌بخشی به عموم مردم درباره اجتناب از خریداری البسه تقلبی و تلاش برای حفظ حقوق طراحان این حوزه است.

آنچه در این الگوها یافت می‌شود، آن است که این افراد با عبور از فرآیند حرفه‌ای‌گرایی توانسته‌اند چنین موفقیت‌هایی را به‌خود اختصاص دهند. به عبارتی تمرکز بر حرفه، توان افزایش مستمر در مسیر توسعه کسب و کار، پشتکار و تدابیر همه‌جانبه برای رفع چالش‌ها، هموار کردن راه برای دیگران و الگو شدن در محیط اجتماعی از جمله مواردی است که در باور آنان عمق یافته است، به طوری که توانسته‌اند با حرفه‌ای‌گرایی اعتبار صنفی و اجتماعی برای خود کسب کنند.

اولین زن ایرانی عضو هیئت مدیره انجمن شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی

الگوی دیگری که حدود ده سال

زن کارآفرین در ایران و جهان به روایت موسس انجمن زنان کارآفرین

از مهین افشار تا فریده مشکوه

تمرکز بر حرفه، توان‌افزایی مستمر در مسیر توسعه کسب و کار، پشتکار و تدابیر همه‌جانبه برای رفع چالش‌ها، هموار ساختن راه برای دیگران و الگو شدن در محیط اجتماعی از جمله مواردی است که در باور زنان موفق عمق یافته و به‌این وسیله توانسته‌اند اعتبار صنفی و اجتماعی برای خود کسب کنند. گزارش حاضر که توسط «فیروزه صابر»، موسس انجمن زنان کارآفرین تهیه شده، به‌صورت موردی دو کارآفرین موفق زن در جهان و دو کارآفرین زن موفق در ایران معاصر را معرفی کرده است.

نخستین زن بازرگان ایرانی دارای کارت

مستندات تاریخی گویای آن است که مهین افشار، نوه ملک‌التجار با فروش قسمتی از جهیزیه خود موفق شد سرمایه‌ای فراهم آورد و به‌عنوان نخستین زن بازرگان ایرانی به تجارت بپردازد و در سال ۱۳۳۶ نخستین زنی بود که کارت

بازرگانی به نامش صادر شد. توسعه کار او سبب شد که در پنج بندر بزرگ دنیا مانند آمستردام، نوتردام، لندن، نیویورک و آنورس کارگزاری حمل‌ونقل دایر کند.

نمونه‌های جهانی

چندی پیش موفق‌ترین زنان قدرتمند سال ۲۰۱۲ توسط موسسه

پیش با جهان هستی وداع کرد، فریده مشکوه است. او حرفه‌ای‌گرایی را فراتر از تخصص در منش و روش خود جای داد. او به‌عنوان اولین زن موسس شرکت حمل‌ونقل با اتکا به تجارب حرفه‌ای قبلی از سال ۱۳۶۳ کسب‌وکار خود را در مکانی اجاره‌ای حدود ۳۰مترمربع شکل داد.

آن سال‌ها تصویر ترسیم شده از چنین کسب‌وکاری در ذهن خانواده و عرف جامعه مردانه بود، به همین دلیل با چالش‌های جدی روبه‌رو شد. نخستین چالش او تأمین منابع مالی مورد نیاز بود. در آن شرایط که در نقش زن به‌عنوان مدیر یک شرکت حمل‌ونقل و حتی به‌عنوان عنصری مطلع به اقتصاد پذیرفته شده نبود و از وام بانکی محروم بود، مدبرانه توانست با اندک سرمایه شخصی خود با ایجاد نوعی تعاون مردمی برای خرید کانتینرهای یخچالی، حدود ۱۰۰ کانتینر خریداری کند. به این ترتیب که هر کانتینر به نسبت سهمی که افراد داده بودند مالکینی بین یک تا چهار نفر داشت. به‌طور مثال کارمند بازنشسته‌ای که ۵۰۰ هزار تومان نقد داشت به جای به‌کاراندازی در مجاری دیگر در خرید یک کانتینر سهیم می‌شد و ماهانه ۲۵ هزار تومان سود می‌برد و ضمناً سند کانتینر به نسبت سهم او به نامش می‌شد. او از این طریق توانست ۲۰۰ نفر را برای سرمایه‌گذاری جذب کند.

چالش دیگری در سال‌های شروع، برخورد‌های اجتماعی نامناسب بود. در برخی جلسات حضورش به‌عنوان یک زن قابل قبول نبود. حتی در یک جلسه بازاریابی یکی از مدیران وقت به او تذکر داد که «برو و یک مرد را جای خود بفرست». در چند برخورد از طرف برخی مدیران به او گفته می‌شد که «در مقابل من ننشین تا چشم من به چشمت نیفتد» یا «تو نامحرمی، آن طرف بنشین». او معمولاً از طریق گفت‌وگو و تعامل برخورد می‌کرد و پافشاری می‌کرد که حضور خود را تثبیت کند و با همین شیوه برخورد با استناد به شرع و قانون بارها موضوع حضرت خدیجه(س) که بزرگترین تاجر زن در زمان خود بوده است را برای کسانی که به‌دلیل زن بودنش

با او رفتار مناسبی نداشتند مطرح کرده بود تا به‌طور نسبی تعصب آن را بزدايد.

او در مسیر توسعه شرکت، در سال ۱۳۶۴ موفق به اخذ مجوز حمل‌ونقل بین‌المللی شد. به‌دنبال آن مذاکره برای جلب همکاری با همسرش را آغاز کرد و سرانجام او را قانع کرد که به شرکتش بپیوندد و به‌عنوان مدیر بخش بین‌المللی مشغول شد. او در شرایطی این پیوند همکاری را برقرار کرد که برخی از اطرافیان به همسرش خطاب می‌کردند که «مرد خودش را دست زن نمی‌دهد» و همسرش را از این کار منع می‌کردند.

او در هنگامه‌ای فعالیت خود را توسعه می‌داد که کشور در آتش جنگ بود. از این‌رو به نقش اجتماعی خود بسی واقف بود. به‌طوری که کمک‌رسانی موادغذایی به جبهه را بر فعالیت‌های شرکت افزود و حتی در مواقعی که برخی رانندگان از رفتن به جبهه هراس داشتند، در کنار آنها نشسته و جاده‌های پرخطر را برای حفظ آرامش راننده‌ها می‌پیمود.

او درون سازمان نیز وقت زیادی را صرف فرهنگ‌سازی برای کارگروهی در بین رانندگان و پرسنل صرف می‌کرد. علاوه بر اقدام‌هایی از قبیل تشکیل کلاس‌های زبان انگلیسی، تشکیل تیم فوتبالی، تأمین لباس کار، برگزاری کلاس‌های فنی، تورهای مسافرتی و جلسات مهمانی خانوادگی برای رانندگان، در نقش مشاوره فعال برای آنان بود. برای برخورد مناسب با رانندگان و کارکنان و تنظیم رفتار خود با آنها کتاب‌های روان‌شناسی زیادی خوانده بود و مطالعه متمرکزی در مورد کار گروهی و تیم‌سازی و به قصد تشکیل یک خانواده کاری انجام داده بود. از نظر حرفه‌ای خود را نسبت به دانش حرفه مجهز و به‌روز کرده و آموزش‌های لازم را طی می‌کرد.

او حتی به مشتریان خود مشاوره می‌داد. رضایت مشتری برایش بسیار مهم بود. او فقط به حمل‌کالای مشتری که وظیفه اصلی‌اش بود نمی‌پرداخت، بلکه کار را به‌صورت پروژه‌ای انجام می‌داد. به این شکل که نیازها و شرایط مشتری را در نظر

گرفته و نسبت به این موارد مشورت می‌داد و با لحاظ قراردادن آنها به حمل کالا می‌پرداخت.

مشکوه در پی ایفای نقش اجتماعی در انجمن حرفه خود نیز فعال بود و از سال‌های ۷۷ - ۱۳۷۴ به‌عنوان اولین زن عضو هیئت مدیره انجمن شرکت‌های حمل‌ونقل بین‌المللی فعال بود و سپس در نقش کارشناس حل اختلاف در انجمن حضور داشت.

او بزرگترین عامل موفقیت خود را کمک خداوند می‌دانست. حدود چهارده سال پیش به هنگام مطالعه درباره بیست زن کارآفرین به‌صورت مطالعه موردی (case study) برای پژوهش راه‌های توسعه کارآفرینی زنان در ایران به‌دلیل نبود منابع و مراجع اطلاعاتی در این مورد، پژوهشگر (نگارنده) از طرق مختلف از جمله سؤال از پیشکسوتان هر حرفه و صنعت به شناسایی نمونه‌هایی از زنان کارآفرین دست می‌یافت. در حرفه او جملگی نخست نام فریده مشکوه را با تأکید بر اعتبار حرفه‌ای و شخصیت و منش او به زبان می‌آوردند. در آن ایام هنوز واژه کارآفرینی زنان باب نشده بود. در طول مطالعه مرتب سؤال می‌کرد که آیا با توجه به مفاهیم کارآفرینی «من یک کارآفرین هستم». برای او مهم بود که مبدا درباره‌اش گزاره‌گویی شود. علاوه بر آن تأکید داشت که این پژوهش سایر زنان موفق حرفه خود را مورد مطالعه قرار دهد. توسعه حرفه‌ای خود همراه با مسئولیت اجتماعی دغدغه‌اش بود. در واپسین روزهای حیات و در بستر بیماری و با وجود آگاهی نسبت به بیماری خویش (سرطان) و کوتاه بودن حضور در این جهان هستی، مطرح می‌کرد که اینک به اتفاق برای زنان افغان طرح‌های توانمندسازی اجرا کنیم. در همان ایام مصاحبه‌ای با او انجام شد. از او سؤال شد که بیماری شما ناشی از چیست؟ گفت پزشکان می‌گویند ۷۰ درصد آن ناشی از استرس کار است و ۳۰ درصد سیگار. از او سوال شد اگر خداوند عمر دوباره‌ای به شما دهد چه خواهید کرد؟ گفت از آن ۳۰ درصد دست‌هایم کشید اما از ۷۰ درصد خیر.

مستندات تاریخی گویای آن است که مهین افشار، نوه ملک‌التجار با فروش قسمتی از جهیزیه خود موفق شد سرمایه‌ای فراهم آورد و به‌عنوان نخستین زن بازرگان ایرانی به تجارت پردازد

زن انجام دهد، چه یک مرد. کما اینکه بسیاری از مشاغل سخت و سنگین را هم امروزه زنان انجام می‌دهند، گاوداری صنعتی هم همین‌طور.

اینکه می‌گویید سنگین‌تر یعنی چه؟ یعنی شما به‌عنوان یک گاودار صنعتی که در حوزه کاری خود هم موفق بوده‌اید، چگونه کار می‌کنید؟

صبح زود بیدار می‌شوم. ساعت ۶ برای من دیر است. ویلای من درمرزعه روی بلندی ساخته شده که از همان‌جا بتوانم همه چیز را زیر نظر داشته باشم. اول می‌روم قسمت شیردوشی، بعد کنترل سلامت گاوها و خوراکشان، بعد به کارگرا سرکشی می‌کنم. ساعت هفت ونیم صبحانه می‌خورم و بعد از صبحانه، کارهای اداری دامداری و تماس‌ها مثلاً با اداره برق یا وزارت جهاد و کشاورزی برای تهیه علوفه و ... را شروع می‌کنم تا موقع ناهار، حدود ۱:۳۰ تا ۲ بعدازظهر. گاهی مجبورم ناهارم را که از شب قبل آماده کرده‌ام، ایستاده بخورم. بعدازظهرها کارهایم را تنظیم می‌کنم، مطالعه و گاهی برای نشریات دام پروری ترجمه می‌کنم. به‌دلیل عضویت در نهادهای انجمن زنان کارآفرین، انجمن ملی کارآفرین، انجمن صنفی زنان مدیرکارآفرین، بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان کشور باید فعالیت‌های خاص خود را داشته باشم و در سمینارها شرکت کنم. البته دو دوره هم عضو شورای شهر بوده‌ام. خلاصه از ۲۴ ساعت حدوداً ۵ ساعت را استراحت دارم و بقیه را تقریباً سرپا هستم.

از کجا شروع کردید؟ چه شد که از معلمی به گاوداری رسیدید؟ پدربزرگ من در شمال گله‌داری می‌کرد. گله گوسفند. از بچگی با اینکه به معلمی علاقه‌مند بودم، دوست داشتم من هم یک گله داشته باشم، یک گله گاوا! خیلی پرکار بودم، دبیر زبان انگلیسی و ۵ جا کار می‌کردم. کلاس خصوصی داشتم. اما هفت، هشت سال قبل از بازنشستگی یک باغچه خریدم. به دوران بازنشستگی فکر می‌کردم و دلم نمی‌خواست بیکار و افسرده بشوم. بعد همان باغچه را تبدیل به گاوداری کردم.

گفت‌وگو با ماهرخ فلاحی، دامدار صنعتی و کارآفرین نمونه:

خودباوری زنان، رمز موفقیت آنهاست

اینکه امکان اشتغال برابر برای زنان در جامعه وجود ندارد، اینکه تبعیض و بی‌عدالتی در برخی عرصه‌های اجتماعی علیه زنان وجود دارد یا اینکه شغلی زنان در جامعه پذیرفته نشده است؛ شاید بتوان گفت که جملگی بهانه است چراکه حضور فعال زنان در اقتصاد، سیاست، فرهنگ و ورزش ماحصل زنجیره‌ای است که حلقه‌های کوچک ترش «اینکه» های یادشده است و حلقه بزرگ‌تری دارد به نام خواست و اراده فرد. اراده‌ای که اگر استوار باشد، به مقصد و مقصود خواهد رسید؛ سوای اینکه بستر پیشرفت فراهم باشد یا نباشد، فارغ از اینکه تسهیلات بانکی و حمایت‌های مالی برقرار باشد یا نباشد و حتی از اساس جامعه امکانی را برای پیشرفت بدهد یا خیر؛ این خواست خود افراد است که حرکتی ماندگار کرده و متفاوت از دیگران باشند. ماهرخ فلاحی، دامدار صنعتی هم خواست و اراده افراد را مهم‌ترین عامل توفیق می‌داند. او که چندین دوره به‌عنوان زن کارآفرین نمونه انتخاب شده است، در حاشیه سمینار بین‌المللی توانمندسازی اقتصادی زنان ایران با خبرنگار ما به گفت‌وگو نشست. حاصل این گفت‌وگوی کوتاه را بخوانید:

ایجاد نکرده است. این به آن معنا نیست که در کار ما هیچ‌گونه چالشی وجود نداشت. بلکه برعکس، فعالیت در حوزه کشاورزی و دامپروری با چالش‌های متعددی روبه‌روست، اما این چالش‌ها ربطی به جنسیت افراد ندارد و نمی‌توان گفت که فلان فرد به‌علت زن بودنش با این چالش روبه‌رو شده است.

اینکه گاوداری صنعتی شغلی مردانه است را می‌پذیرید یا خیر؟ با این دسته‌بندی‌ها و مردانه و زنانه کردن مشاغل موافق نیستم، اما می‌توان گفت که برخی کارها به لحاظ فیزیکی سنگین‌تر بوده و توان و انرژی بیشتری را از فرد می‌گیرد. حال چه این کار را یک

شما در حوزه‌ای فعالیت می‌کنید که به‌زعم بسیاری یک حرفه مردانه است. آیا امکان فعالیت بیشتر برای زنان در بخش دامداری وجود دارد یا خیر و اینکه جنسیت مانعی برای فعالیت در این بخش محسوب می‌شود یا خیر؟

برای پاسخ به این پرسش شما باید به تجربیات شخصی‌ام در کار گاوداری صنعتی رجوع کرده و به استناد همان تجربه‌ها عرض کنم که نظر من با نظر بسیاری از افراد در این حوزه متفاوت و حتی متضاد است؛ چراکه در طول دوران فعالیت، هیچ‌گاه جنسیت من به‌عنوان یک زن مانع رشد و موفقیتیم در حوزه کسب‌وکار نشده و چالش در توسعه آن

آیا از لحاظ تامین سرمایه مشکلی نداشتید؟ نهادهای مرتبط دولتی دولت چه حمایت‌هایی از شما کردند؟

در رابطه با اینکه سرمایه‌ای داشتیم یا خیر باید بگویم که من با سرمایه بسیار اندکی که از فروش منزلی کوچک تهیه کرده بودم این کار را آغاز کردم و آنچه امروز دارم نتیجه کوشش، خلاقیت و همت خودم و افراد خانواده‌ام است. البته برخی مراکز نیز کمک فراوانی کردند. به‌طور مثال کارشناسان مرکز اصلاح‌نژاد جهاد کشاورزی راهنمایی و مساعدت خوبی کرده یا پزشکان شاغل در دانشکده‌های دامپزشکی کمک فراوانی کردند و بالاخره اینکه با یاری گرفتن و مشاوره از تمام این افراد توانستم استفاده بهینه از سرمایه اندکم داشته باشم و بازده مورد نظر را بگیرم که خدا را شکر در کل مملکت اثرگذار بود.

تصور کنید که دولت هیچ حمایتی نکند و سرمایه‌ای هم وجود نداشته باشد، در این صورت چگونه می‌توان وارد بازار کار شد؟
سؤال بسیار بجایی پرسیدید. به عقیده من داشتن هدف و انگیزه بسیار مهم‌تر از سرمایه و بضاعت مالی است. برای حل این مشکل هم کارهای زیادی می‌توان انجام داد به‌عنوان مثال، اوایل اردیبهشت ماه سال گذشته یک جشنواره کارآفرینی با عنوان جشنواره شیخ بهایی در دانشگاه صنعتی اصفهان برگزار شد که من در آنجا با مسئله جالبی مواجه شدم. در یک سمت از نمایشگاه و در بالای غرفه‌ها تابلویی تحت عنوان اندیشه نو نصب شده بود که عده بسیاری از دانشجویان و دانش‌آموختگان در آنجا نشست بودند و طرح ارائه می‌دادند. از سوی دیگر تعدادی از سرمایه‌داران نیز در آنجا حضور داشتند و با استفاده از طرح‌های ارائه شده و ایجاد معاهده با افراد خلاق و طراح کسب‌وکار، ایده نو را خریداری می‌کردند و به تبادل نظر می‌پرداختند. حتی در چند مورد معاهده‌ای بین این دو گروه انجام شد. سرمایه از جانب یک نفر و طرح از جانب طرف دیگر که عموماً دانشجویی یا فارغ‌التحصیل بودند. خب، مثالی که زدم می‌تواند یکی از راه‌ها برای گسترش کارآفرینی باشد و راه‌های متعدد دیگری نیز وجود دارند.

مشکلات شما هنگام تاسیس دامپروری چه چیزهایی بود؟ آیا در حال حاضر از اوضاع راضی هستید؟

به جرأت باید بگویم که مشکلات فراوانی وجود داشت. به‌طور مثال مسافت بسیاری از منزل تا محل دامپروری وجود داشت چون در آن زمان محمدشهر یک ده کوچک به نام محمدآباد بود و بافت کنونی را نداشت. بنابراین گاهی اوقات به تنهایی و با یک جیب معمولی مجبور بودم در کوره‌راه‌ها طی مسیر کنم و تازه این کار را بعد از اتمام کلاس‌هایم انجام می‌دادم. نداشتن سرمایه مشکل دیگر بود، چرا که من با حداقل سرمایه و امکانات شروع کردم. از سوی دیگر شاید اطرافیان چندان که باید و شاید به من که یک خانم بودم، توجه نمی‌کردند و باور نداشتند که یک زن می‌تواند این کارها را انجام دهد که البته من خلاف آن را به ایشان ثابت کردم.

با توجه به اینکه یک خانم هستید، احتمالاً حسادت‌ها یا کوه‌فکری‌هایی از جانب اطرافیان آقا مشاهده کرده‌اید؟ آقایان چه دیدگاهی نسبت به مدیریت شما دارند و آیا هیچ عکس‌العمل منفی از ایشان دیده‌اید؟

البته بهتر است که اسم این نوع عکس‌العمل یا واکنش را رقابت بگذاریم و نه حسادت. مسلماً رقابت در بین همکاران من بسیار است، همان‌طور که می‌دانید رقابت معمولاً در افراد هم‌تراز و هم‌پایه ایجاد می‌شود. با این حال گمان می‌کنم اگر کمی با جان و دل کار کنیم درها همیشه به روی‌مان باز است و اتفاقاً مورد استقبال بیشتری قرار خواهیم گرفت. البته باید به این نکته ظریف توجه کرد که بانوان به‌دلیل اینکه در اقلیت هستند، بیشتر هم مورد توجه و تیزبینی قرار می‌گیرند.

حال با تجربه‌ای که در این سال‌های فعالیت کسب کرده‌اید، استعداد زنان در کشاورزی یا دامپروری را چطور ارزیابی کرده و آیا به خانم‌ها پیشنهاد کار در این بخش را می‌دهید یا خیر؟
به اعتقاد من زنان در بهره‌برداری از فرصت‌های موجود در حوزه کشاورزی و دامپروری بسیار موفق‌تر از مردان

هستند. علت هم این است که یک زن به دلیل روحیه مادرانه خود، توان پرورشی و مراقبتی بالایی دارد و به او این امکان را می‌دهد که با کیفیت بالایی به تولید محصولات خود مشغول شود. حال با توجه به اینکه همواره زنان خانه‌دار وقت‌های اضافی دارند که می‌توان از آن برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار خانگی بهره برد، به انجام فعالیت‌های حوزه کشاورزی و دامپروری توجه بیشتری نشان دهند که فعالیت در این بخش‌ها با بازده بسیار خوبی همراه است.

به‌عنوان یک مدرس و شخصی که سالیان سال به حرفه مقدس معلمی پرداخته‌اید چه صحبتی برای جوانانی دارید که به تازگی فارغ‌التحصیل شده‌اند و آماده جذب در بازار کسب‌وکار هستند؟
اول از همه خودباوری. جوانان نباید منتظر باشند تا یک سری مشاغل کوچک و خرد به آنها پیشنهاد شود و یا کسی به آنها کار بدهد و پشت میز نشین باشند. بهتر است حتی اگر سرمایه اندکی هم دارند با همان سرمایه شروع کنند و خودشان جویای کار باشند. به‌طور مثال من با هفت گوساله شروع کردم و اکنون به‌عنوان یکی از تولیدکنندگان مهم دام تلقی می‌شوم. حتی اگر سرمایه کمی هم دارید با دیگر اعضای خانواده، فامیل و دوستان به تشکیل یک گروه تعاونی بپردازید چراکه کار مقدار زیادی از خودگذشتگی می‌خواهد. کار تولیدی یک کار شبانه‌روزی است. کار یعنی از خودگذشتگی. متأسفانه جوان‌های ما بسیار عجول هستند اما برای موفق شدن احتیاج به صرف زمان و تلاش بسیار است. بهتر است به‌جای کارهای کوچک به‌دنبال تولید باشیم.

و به‌عنوان پرسش پایانی، چطور بین کار خانه و کار بیرون تعادل برقرار می‌کنید؟
مدیریت زمان می‌کنم که یک دقیقه هم هدر نرود. آشپزخانه من به مزرعه مسلط است. وقتی در آنجا هم مشغول کار هستم، مزرعه و گاوداری را هم زیر چشم دارم. به قول پروین اعتصامی: «کاردانان چون روفو آموختند... پاره‌های وقت برهم دوختند».

رقابت معمولاً در افراد هم‌تراز و هم‌پایه ایجاد می‌شود. با این حال اگر کمی با جان و دل کار کنیم درها همیشه به روی‌مان باز است و اتفاقاً مورد استقبال بیشتری قرار خواهیم گرفت

ده فرمان

توصیه زنان کارآفرین برای رونق کسب‌وکار

شاید عددشان چندان بزرگ نباشد، اما آنها که برنامه‌ریزی کرده، هدف داشته و با حرکتی کوچک قدم در راهی بزرگ نهاده‌اند؛ جملگی موفق شده‌اند. میل حداکثری به موفقیت، ویژگی زنان کارآفرین است، چه آنها که به واسطه کسب‌وکارشان اقتصاد خانواده را رونق داده و چه آنها که فرصت اشتغالی را برای چند خانواده فراهم آورده‌اند. اما پیش در آمد این میل به توفیق چه بوده و بر چه اصولی استوار است را می‌توان در قالب ده راهکار یا فرمانی دید که زنان کارآفرین در روند اجرای کار عملیاتی می‌کنند.

بر موانع غلبه کنید

بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد، در ایالات متحده پنجاه درصد شرکت‌های تازه تاسیس کوچک و متوسط به علت ناتوانی مدیران در حل مشکلات، در سه سال نخست منحل می‌شوند. این در حالی است که نرخ انحلال شرکت‌هایی که توسط زنان تاسیس شده کم‌تر از شرکت‌های دیگر است. زنان کارآفرین عادت دارند از هر مانعی که به وجود می‌آید پندی گیرند؛ در نتیجه به نتیجه بر این اساس زنان کارآفرین از مشکلات پله‌ای می‌سازند برای کسب موفقیت‌های بیشتر.

دیدگاه مثبت داشته باشید

دیدگاه مثبت عامل اصلی تبدیل ایده‌ها به برنامه‌های عملی و اجرای این برنامه‌هاست. نگاه مثبت به وضعیت، زمینه‌ساز نوآوری و رفع مشکلات را فراهم کرده و انرژی درونی را آزاد می‌کند. کارآفرینی دشوار است و اگر دیدگاه‌های منفی بر ذهن سلطه داشته باشند، با نخستین مانع، تلاش‌ها متوقف می‌شود. از این‌ها علاوه بر مراقب ذهن خود باشید و اجازه ندهید روحیه‌تان با افکار منفی تضعیف شود. واقع‌بینی ضروری است اما در نظر گرفتن موانع با نگاه منفی داشتن بسیار تفاوت دارد. زنان کارآفرین موفق همیشه به این اصل وفادارند و برای مثبت‌بافی مالدن، اطرافیان خود را از بین افراد خوش‌بین انتخاب می‌کنند.

در انتخاب کار و شیوه اجرای آن دقت کنید

تشخیص خلای در بازار که می‌توان آن را از طریق کارآفرینی پر کرد، اقدامی استراتژیک در هر برنامه برای کارآفرینی است. کشف نیازهایی که تاکنون پاسخ داده نشده‌اند یا به میزان لازم تأمین نشده‌اند، کلید تولید موفق است. زنان به علت ریزینی و دقت بالای خود نسبت به مردان توانایی بالاتری در کشف بازارها دارند. از سروی دیگر آمارها نشان می‌دهد، تقریباً در تمام کشورهای پیشرفته، زنان بیشتر تخصص می‌دهند و کالاهایی که تولید می‌کنند نیاز واقعی بازار است. از این‌ها بهتر تشخیص می‌دهند و کالاهایی که تولید می‌کنند نیاز واقعی بازار است. از این‌ها بهتر تشخیص می‌دهند و کالاهایی که تولید می‌کنند کسب‌وکار پررونق‌تری خواهید داشت.

حسن کمک به دیگران را برای خود درونی کنید

تحقیقات نشان می‌دهد زنان بیش از مردان با کمک به دیگران در آنها نفوذ می‌کنند و کارکنانی که مدیر زن دارند به واسطه در یافت این حسن انسان‌دوستانه، با انگیزه بیشتری کار کرده و بدون شک در برون‌سازندگی و بزرگی‌های زنان کارآفرین به ایجاد تغییر مثبت در زندگی دیگران از مهم‌ترین ویژگی‌های زنان کارآفرین موفق است که انگیزه بالایی برای فعالیت‌های اقتصادی آنها بوده و همواره به دیگران توصیه می‌کنند. نظر سنجی‌های انجام شده در بین زنان کارآفرین نشان می‌دهد، بین حسن کمک به دیگران و ایجاد تغییر در زندگی آنها، عامل اصلی میل تحصیلات و حسن کمک به دیگران و ایجاد تغییر در زندگی آنها، عامل اصلی میل به توسعه کسب‌وکار و فعالیت اقتصادی در زنان است.

نگاه بلندمدت داشته باشید

احتیاط و آینده نگری جزو ویژگی‌های اصلی کارآفرین‌های زن است. به دلیل نگاه بلندمدت، سرسختی زنان در مواجهه با مشکلات بیشتر است. البته احتیاط سبب نمی‌شود زنان موفق جزوات در داشتن قدم بعدی را نداشته باشند. با آن که در سر تاسر جهان تعداد زنان کارآفرین بسیار پایین‌تر از مردان است اما در شرایط برابر موفقیت آنها بیشتر است. بنابراین می‌توان گفت، توصیه آخر زنان کارآفرین، داشتن نگاه بلندمدت است.

اعتماد بنفس داشته باشید، به بالاترین شکل ممکن

قدرت تفکر بودن و اعتماد بنفس داشتن به معنای مغرب و جسور بودن نیست. برعکس اعتماد به هنگامی که فرد تصویر ذهنی درست و مثبتی از خود مسیّر مسیولیت پذیر است که روحیه کارآفرینی او قوی تر است و دیگران دارد و مسیولیت پذیر است که روحیه کارآفرینی او قوی تر است و دیگران نیز با اعتماد و اطمینان بیشتری با او همکاری می‌کنند. آمارها نشان می‌دهد در بین مردان و زنان کارآفرین اعتماد بنفس بالا را عاملی مهم در موفقیت می‌دانند.

در برخورد با همکاران خود صادق باشید

مسئله برای موفقیت لازم نیست قریبانی‌هایی را در مسیر حرکت از خود بر جا گذارد. برای قدم گذاشتن به پله بالاتر لازم نیست روی دیگران قدم بگذارید. حس رقابت منفی بین مردان پیش از زنان است. حرکت طبق قانون و پرهیز از اقدام‌های غیر صادقانه در بین کارآفرین‌های زن، به ویژه در آسیا مشاهده می‌شود. همین عامل حس اعتماد در همکاران را برمی‌انگیزد زیرا همه مایلند با کسانی همکاری یا زنان صادقی و قابل اطمینان باشند. در جوامع توسعه یافته میران همکاری شرکت‌ها با زنان کارآفرین طی یک دهه گذشته همه ساله ۱۰ درصد افزایش یافته است.

بین زندگی و کار خود توازن برقرار کنید

با آن که زنان همواره مسیولیت زندگی شخصی و خانوادگی را بر عهده دارند، آن دسته از آنها که بین کار و زندگی خانوادگی توازن برقرار می‌کنند موفق تر هستند. زنان توسعه و همکاری اقتصادی کارآفرین که به زندگی خانوادگی پیشرفته هستند، در آمارها عضو سازمان توسعه و همکاری اقتصادی کارآفرین در هر سطح شغلی مشخص شده آن توسعه بیشتری دارند. مردان تاثیر می‌گذارند و همچنین کمتر از شغل خود که باشند بر خانواده پیش از مردان تاثیر می‌گذارند و همچنین کمتر از شغل خود تاثیر و مسائل کاری خود وارد خانه می‌کنند.

آموزش ببینید و آموزش دهید

اعلیب زنان کارآفرین شیوه‌های کاری خود را به جانشین‌هایشان آموزش می‌دهند و نوعی انتقال تجربه در شرکت‌هایی که آنها تأسیس می‌کند مشاهده می‌شود که بسیاری پیش‌تر از وضعیتی است که در شرکت‌های تحت مالکیت مردان دیده می‌شود. همین ویژگی به آنها کمک می‌کند هم‌زمان از هم فکری دیگران استفاده کنند.

هدفمند باشید و اهداف خود را روی کاغذ بیاورید

اهداف همان رویاها هستند که با برنامه عملی و شفاف تجهیز شده‌اند. اگر اهداف نوشته نشوند در حد رویا و آرزوی باقی می‌مانند. تحقیقات نشان می‌دهد زنانی که برای مدیریت شرکت در حد رویا و آرزوی باقی می‌مانند، تحقیقات نشان می‌دهد شده دارند، موفق تر عمل می‌کنند. البته این ویژگی برای تمام کارآفرین‌ها مفید است اما از آنجا که زنان وظایف خانوادگی گسترده‌تری دارند، برنامه‌ریزی به آنها کمک می‌کند توازن لازم را بین کار و زندگی خانوادگی برقرار کنند.

بررسی موانعی که بر سر راه مدیریت زنان قرار دارد؛

چالشی به نام مدیریت زنانه!

و کهگیلویه و بویراحمد با مشارکت بالای زنان در زمینه اشتغال در بخش‌های دولتی انجام شده است، عمده مشکل زنان برای مشارکت در اشتغال و پذیرش پست‌های مدیریتی به دلیل بی‌عدالتی‌هایی است که در جامعه وجود دارد که از جمله آنها می‌توان به مواردی چون بی‌عدالتی مبادله‌ای، رویه‌ای، آسیب‌های تعاملی و بی‌عدالتی تعاملی اشاره کرد.

بی‌عدالتی مبادله‌ای: این نوع بی‌عدالتی به این معناست که زنان وقتی کاری برابر با مردان انجام می‌دهند، نسبت به آنها حقوق پایین‌تری دریافت می‌کنند و به‌طور کلی پاداش و مزایای زنان نسبت به مردان کمتر است.

بی‌عدالتی رویه‌ای: هنگامی که در جامعه از دخالت زنان در تصمیم‌گیری‌ها جلوگیری شده و مقررات اداری در مورد آنان سختگیرانه‌تر است، هنگامی که در قبال مشکلات خاص زنان هیچ احساس مسئولیتی وجود ندارد، زمانی که کارهای ساده و بی‌اهمیت به زنان سپرده می‌شود و توانایی‌های آنان به‌طور درستی مورد ارزیابی قرار نمی‌گیرد و بالاخره هنگامی که نقش‌های کاری زنان با نقش‌های خانوادگی‌شان ترکیب شده و این‌گونه قضاوت می‌شود که با پذیرش شغل‌ها و پست‌های مدیریتی زنان از مسئولیت‌های دیگر خود باز می‌مانند یا برعکس به خوبی نمی‌توانند در

مهم‌ترین موانع اشتغال زنان و از جمله در سطوح مدیریتی آن است که زنان در نقش‌هایی چون خانه‌داری و فرزندداری کلیشه شده‌اند و برای آنان نوعی ترکیب نقش‌های کاری با نقش‌های خانوادگی در نظر گرفته می‌شود.

محمدجواد ناطق‌پور، جامعه‌شناس و استاد دانشگاه در این رابطه می‌گوید: به‌رغم حضور طولانی مدت زنان در صحنه‌های اجتماعی در ایران، همواره نقش فعال آنان به نوعی وابسته به شرایط خانوادگی بوده است. زنان در جامعه ایران عموماً نقش اول را در زمینه خانوادگی ایفا کرده‌اند و به‌رغم سابقه طولانی‌شان در کارهای خارج از خانه، مردان همچنان قدرت تصمیم‌گیری اصلی را در صحنه‌های اجتماعی بر عهده دارند و مهم‌ترین مشاغل مدیریتی جامعه که نیاز به تصمیم‌گیری اساسی و سرنوشت‌ساز دارد، در اختیار مردان است.

بر اساس تحقیقی که تحت عنوان «بررسی مشکلات و موانع اشتغال زنان در بخش‌های دولتی در سطح ملی» روی زنان استان‌های قم، یزد و چهارمحال‌وبختیاری به‌عنوان استان‌هایی با مشارکت پایین زنان و استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان

انجام شده است که نشان می‌دهد مدیران زن در وضعیت آسیب‌پذیری شدیدی قرار دارند. این گرایش به علت فشار کاری زیادی است که آنان متحمل می‌شوند. مدیران زن وقتی پست مدیریتی را به‌دست می‌آورند نسبت به مردان در نظاره بیشتری قرار دارند. چون در این حالت خلاف عقل سلیم و تصور عمومی جامعه عمل شده است، مدیران زن باید بیشتر مراقب باشند تا بتوانند پست خود را حفظ کنند. در حالی که مردان چنین مشکلی ندارند. پس مدیریت زنان با نوساناتی همراه است و این نوسانات موجب می‌شود این دسته از زنان فشار زیادی را متحمل شوند. وقتی نگرش عمومی نسبت به کار زنان به این گونه است که آنها فاقد قدرت اجرایی لازم هستند حتی اگر تخصص داشته باشند، هنگامی که با ذکر نام زنان نقش‌های سنتی آنها به ذهن می‌آید، مسلماً در جایگاه آنها برای پذیرش شغل تاثیرگذار خواهد بود. در نتیجه، مسائل خانوادگی زنان، میزان تخصص زنان، جنسیت و نگرش آنان راجع به مشاغل مناسب از دیگر عوامل تاثیرگذار بر عدم دستیابی آنها به مشاغل مدیریتی است. یکی از

هنری‌هاگینز در یکی از سکانس‌های فیلم «بانوی زیبای من» می‌گوید: «چرا زن‌ها نمی‌توانند مثل مردها باشند؟» و شاید پس از سال‌ها هنوز این سوال به‌گونه‌ای دیگر مطرح می‌شود. چراکه مردها هر چقدر هم ژست برابری حقوق زن و مرد گرفته و به ظاهر نشان دهند بر این اصول وفادارند، در عمل نسبت به مدیریت زنان واکنشی متفاوت از خود بروز خواهند داد و به‌عبارتی دیگر مدیران زن بیش از مدیران مرد زیر ذره‌بین هستند. گزارش حاضر پیرامون این موضوع و بررسی چرایی کمتر بودن عددی مدیران زن تهیه شده است. به‌طور کلی می‌توان گفت، زنان کمتر از مردان جاه‌طلب و خواهان پیشرفت نیستند، اما باورهای غلطی که مدیریت را به مردانگی نسبت می‌دهند، عملاً منجر به کم شدن مدیران زن می‌شود. علی‌اصغر سعیدی، جامعه‌شناس و استاد دانشگاه در این زمینه می‌گوید: به‌طور کلی محیط‌های کاری تحت سیطره مردانه است و وجدان مردگرایانه در پست‌های مدیریتی تغییری نکرده است. او می‌افزاید: اخیراً تحقیقی در انگلستان در مورد موقعیت مدیران زن

می‌شود. این در حالی است که بدون مشارکت زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی، موفقیت‌چندانی در تحقق برنامه‌های توسعه حاصل نخواهد شد. فراهم آوردن زمینه‌های رشد بیشتر و افزایش مشارکت زنان در عرصه‌های اجتماعی، موضوع مهمی است که باید در برنامه‌ریزی‌های کشور مورد توجه قرار گیرد.

راهکار

بها دادن به رشد نهادهای مردم نهاد NGOهای غیر دولتی، یکی از راه‌های افزایش مشارکت زنان در اشتغال و مدیریت است. علی‌اصغر سعیدی، جامعه‌شناس و استاد دانشگاه ضمن بیان این عبارت، می‌افزاید: فعالیت زنان در این نهادها که به صورت داوطلبانه انجام می‌گیرد علاوه بر ایجاد زمینه بروز استعدادها و توانایی‌های آنها، تبلیغی نیز برای پذیرش‌شان در مشاغل مختلف و از جمله پست‌های مدیریتی محسوب می‌شود. راهکار دیگر این است که زمینه‌های آموزش و دسترسی به آن برای زنان افزایش یافته و مقررات کاری به نفع افراد شایسته تغییر یابد. جواد ناطق‌پور، جامعه‌شناس نیز معتقد است: با تاسیس و راه‌اندازی تشکیلات و سازمان‌های غیردولتی ویژه زنان، آنها نه تنها از آسیب‌های اجتماعی رهایی یافته بلکه به عنوان نیروهای خلاق و کارآفرین در توسعه کشور وارد می‌شوند.

مشغول به کار هستند که از مهارت‌ها و توانایی‌های بالقوه آنها، به‌درستی استفاده نمی‌شود.

در جوامعی که هنوز تعادل مطلوب و قابل قبول و مشارکت عادلانه زن و مرد در فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی فراهم نشده و فرصت منصفانه بروز خلاقیت و استعداد انسان‌ها برقرار نشده است و فرآیند توسعه آنگونه که انتظار داشته‌اند موفق نبوده، تداوم و شتاب توسعه هنگامی رخ خواهد داد که زن و مرد دوشادوش یکدیگر مسئولیت توسعه را بر عهده بگیرند. از سوی دیگر کسب مشاغل مدیریتی توسط زنان علاوه بر آن که زنان را در مقابله با تبعیضاتی چون معیارهای استخدامی نابرابر، دستمزدهای نابرابر، فرصت‌های آموزشی حرفه‌ای نابرابر، دسترسی نابرابر به منابع تولیدی و امکانات نابرابر در ارتقای شغلی توانا تر می‌کند، سبب بالا رفتن اعتماد به نفس، کسب یک هویت مستقل و بهبود وضعیت و رشد اجتماعی آنان می‌شود که کل جامعه از آن منتفع خواهد شد. جواد ناطق‌پور، جامعه‌شناس و استاد دانشگاه در این زمینه می‌گوید: نگاه‌های نقدآمیز به نقش زنان در توسعه گویای این واقعیت است که همواره نگاه ناباورانه به توانمندی زنان و خلاقیت آنان در نوآوری و مدیریت‌های اجتماعی موجب شده که تنها به‌عنوان نیروی‌های کار یا به تعبیری زنان مزدبگیر، مورد توجه واقع شوند. این امر خود عملاً سبب دورماندن زنان از پیشرفت و توسعه

رتبه مدیریتی و سیاسی داشته‌اند. به‌طوری که در سال ۱۹۹۷ زنان به‌طور میانگین حدود ۱۱/۷ و ۱۰ درصد به ترتیب از قانون‌گذاران ملی و پست‌های مدیریتی را در سراسر جهان تشکیل می‌دادند. مشارکت زنان به‌عنوان نیروی کار در ایران بر طبق آمار سال ۱۳۷۵، ۹/۱ درصد بود. همچنین بر اساس آخرین آمار که مرکز مشارکت زنان ارائه کرده، آمار مدیریت زنان در ایران ۱۳ درصد برآورده شده در حالی که سهم مدیریت مردان ۸۷ درصد گزارش شده است.

مشارکت زنان و تأثیر آن بر اقتصاد جهانی

استفاده بهینه از مهارت‌ها و توانایی‌های زنان، مسئله‌ای صرفاً اقتصادی یا اجتماعی نیست، بلکه همان‌گونه که از تحقیقات و بررسی‌های انجام شده، برمی‌آید، این امر، برای رونق کار و کسب و تجارت جهانی نیز مفید خواهد بود. با این حال هنوز هم سهم زنان از اعضای هیئت‌مدیره شرکت‌های بزرگ جهان، به‌طور متوسط ۷ درصد است. در نتیجه می‌توان گفت که با وجود همه دستاوردها و موفقیت‌های زنان در عرصه‌های ملی و بین‌المللی، هنوز هم زنان جزو آن دسته از منابع اقتصاد جهانی هستند که به فعلیت کافی نرسیده‌اند، هنوز هم جای زنان در بسیاری از مشاغل و مناصب خالی است و بسیاری از زنان شاغل نیز در جایی

شغل خود نقش ایفا کنند، در حقیقت بی‌عدالتی رویه‌ای است که مانع به‌کارگیری زنان در پست‌های حساس با توجه به تخصص‌ها و توانایی‌هایشان شده است.

آسیب‌های تعاملی: آسیب‌های تعاملی به آسیب‌های ناشی از آزار روحی به‌علت برخورد نامناسب ارباب‌رجوع با زنان، مزاحمت همکاران مرد و عدم حمایت زنان از یکدیگر، گفته می‌شود که در به‌کار گرفته نشدن زنان در نقش‌های مدیریتی تأثیر دارند.

بی‌عدالتی تعاملی: شامل برخورد نامناسب مدیران، ممانعت همکاران از ترقی زنان در بخش‌های دولتی و عدم احترام اعضای خانواده به کار زنان است که سبب می‌شود زنان برای قرار گرفتن در پست‌های کلیدی با مشکل روبه‌رو باشند.

پیشینه نابرابری در تصدی مدیریت

مسئله نابرابری بین زن و مرد در تصدی مشاغل مدیریتی ریشه‌های تاریخی دارد. برای مثال، ارسطو زنان را به‌عنوان موجوداتی که جایی در سیاست ندارند معرفی کرد. حال با توجه به اینکه در نیمه دوم قرن بیستم توجه به زنان به‌عنوان نیروی کار، مدیر و سیاستمدار هم در تئوری و هم در عمل تغییر یافته است، ولی باز هم زنان حق اندکی در انتخاب شدن به‌عنوان مقامات عالی

دوشادوش مردان به کار و فعالیت بپردازند، اداره امور به شکل بهتری انجام می‌شود.

گفته می‌شود زمانی که زنان در پست‌های مدیریتی مشغول به کار می‌شوند نگاه و توجه بیشتری معطوف به آنهاست. شما فکر می‌کنید دلیل این موضوع چیست؟

به دلیل مرد سالار بودن جامعه ما این دید قالب وجود دارد که زنان نمی‌توانند از عهده کارهای مدیریتی بر آیند. زمانی هم که خانم‌ها در پست‌های حساس به کار گرفته می‌شوند همه توجه‌ها به سمت آنان جلب شده و همه منتظر به چالش کشیدن توانایی‌های خانم‌ها هستند که آیا از عهده انجام کارهایی که به آنها محول شده بر می‌آیند یا خیر و حتی عده‌ای هم که موافق سپردن پست‌های کلیدی به زنان هستند منتظر بروز مشکلات در کار هستند تا به نحوی این نظریه سنتی را به اثبات برسانند که مدیریت، فعلی مردانه است. با این حال طی سال‌ها تجربه کاری خود به این نتیجه رسیده‌ام که هر خانمی هر پست و مقامی را به عهده گرفته است از عهده انجام وظایف خود به خوبی بر آمده و مسئولیت خود را با تلاش و صداقت به سرانجام رسانده‌اند. البته در جامعه امروز شرایط کاری برای زنان بهتر شده و سطح پذیرش این موضوع که زنان نیز از عهده پست‌های حساس و مدیریتی بر می‌آیند، بالا رفته است.

در دوره‌ای شما در بانک کشاورزی مشغول به کار بودید، بیشترین تاکید بانک روی فعالیت در روستاها و در تعامل با جامعه کشاورزی بود. آیا زنان بانک مشکلی برای همکاری در چنین مجموعه‌ای نداشتند؟

در سال‌های فعالیت من در بانک، تعداد خانم‌های شاغل نسبت به امروز کمتر بود اما خانم‌هایی که شغل‌های تخصصی در بانک به عهده آنان بود، بدون هیچ مشکلی به ماموریت‌های کاری رفته و در تعامل با جامعه کشاورزان و روستاییان به انجام امور کاری خود می‌پرداختند.

در گفت‌وگو با معاون سابق اداره حقوقی بانک کشاورزی مطرح شد:

توانایی‌های زنان قربانی نگاه مرد سالار

در اکثر جوامع توانمندی‌های زنان در زیر سایه تفکرات مرد سالار به صورت بالقوه باقی مانده است و در بیشتر موارد حق فعالیت از زنان در پست‌های حساس و کلیدی گرفته شده و اجازه رشد به زنان داده نشده که همین امر موجب سرخوردگی زنان در این جوامع شده است. با این حال زنان در این جوامع با وجود محدودیت‌ها و مشکلات فراوان همچنان به تلاش‌های خود ادامه داده و در بعضی از موارد چه بسا از مردان نیز پیشی گرفته‌اند. یکی از این موارد خانم مریم سهیلی است که با وجود محدودیت‌های فراوان در پست معاون سابق اداره حقوقی بانک کشاورزی فعالیت کرده و در حال حاضر نیز به‌عنوان وکیل حقوقی مشغول به فعالیت است، با ایشان به گفت‌وگو نشستیم.

بانکی قطع نشده و با همکاران قدیم و دوستان جدید مشغول به کار در بانک در ارتباطم و به‌عنوان مشاور حقوقی در خدمت این عزیزان هستم.

با توجه به نگاه قالب جامعه مبنی بر مختص بودن امور حقوقی، قضاوت، وکالت و مدیریت برای مردان آیا فکر می‌کنید که این امور تقسیم‌بندی زنانه یا مردانه دارند یا خیر؟

به اعتقاد بنده کار در این بخش‌ها تقسیم‌بندی زنانه یا مردانه ندارد. خانم‌ها بعد از قبول مسئولیت بسیار مبدرانه و با صبر و حوصله به انجام امور مربوط می‌پردازند و سعی در انجام کارهای خود به بهترین حالت را دارند. کار در اداره حقوقی بانک و فعالیت در حرفه وکالت نیز این تقسیم‌بندی را ندارد. چنانکه پرونده‌هایی که من وکالت آنها را به عهده گرفته و به سرانجام می‌رسانم، به اذعان و کلا و قضات مرد پرونده‌هایی هستند که شاید وکلای مرد هم نتوانند به راحتی این پرونده‌ها را به نتیجه برسانند. بنده همواره معتقدم که با داشتن اتکا به نفس و اعتماد به خود و همچنین تلاش، زنان می‌توانند به راحتی از عهده کارهایی که با توجه به تفکرات قالب جامعه مردانه محسوب می‌شوند، بر بیایند. بنابراین به هیچ عنوان قائل به تفکیک جنسیتی نیستیم. به این مهم معتقدم که اگر زنان در جامعه

در ابتدا مقدمه‌ای از سال‌های خدمت خود در بانک بیان کنید.
سال ۱۳۵۴ در بانک توسعه کشاورزی مشغول به کار شدم و بعد از ادغام بانک با توجه به داشتن پروانه وکالت، در بخش حقوقی بانک برای تمام سال‌های خدمتم کار کردم. از جمله فعالیت‌هایم در بانک فعالیت روی املاک بانک بود که از آن جمله می‌توان به رسیدگی و سامان دادن به وضعیت ساختمان باشگاه مهر الهیه و باشگاه ورزشی ساختمان مرکزی بانک اشاره کرد. سال ۱۳۷۴ بعد از بیست سال خدمت در بانک با توجه به شرایط با درخواست بازنشستگی پیش از موعد به کار خود پایان دادم و تا به امروز مشغول به کار وکالت هستم. البته ارتباط من با بانک و همکاران

آمار فارغ‌التحصیلان خانم در دانشگاه‌ها به شدت بالا رفته است، اما هنوز آمار شاغلان زن محدود به بخش کارمندان می‌شود نه بخش مدیریت. به نظر شما دلیل این موضوع چیست؟

باز هم باید موضوع مرد سالار بودن جامعه اشاره کرد و اینکه اگر خانمی بخواهد به یک پست مدیریتی برسد، این امر با تلاش مضاعف نسبت به مردان، صبر و سختی‌های بیشتری محقق می‌شود. باید به این موضوع نیز اشاره کرد که حتی در آگهی‌های استخدام نیز قید می‌شود، استخدام مرد و اولویت در تامین نیروی مورد نیاز را مردان تشکیل می‌دهند. البته تا اندازه‌ای زنان نیز سبب به وجود آمدن این مشکل نیز هستند چراکه در بعضی اوقات از پذیرفتن مشاغل پر دردرس و سخت خودداری می‌کنند و رقبتی از خود نشان نمی‌دهند. یکی دیگر از دلایلی که موجب شده تعداد زنان در سطوح بالای اداری کمتر از مردان باشد این است که با وجود اینکه تعداد فارغ‌التحصیلان زنان از مردان در دانشگاه‌ها بیشتر است اما یک نگاه سنتی وجود دارد مبنی بر اینکه مردان مسئول اداره زندگی هستند و باید خانواده خود را اداره کنند، پس اولویت استخدام با مردان است و زنان بیشتر باید به وظایف خود در خانه رسیدگی کنند تا خارج از خانه.

پیشنهاد شما برای زنانی که میل به موفقیت در وجودشان هست اما هر از گاهی ممکن است با ناملایماتی مواجه شوند، چیست؟

بزرگترین قدم در راه موفقیت، باور داشتن این موضوع است که خواستن توانستن است. زنان شاغل باید در هر کاری که به عهده دارند با تمام توان و تمرکز خود تلاش کنند و تا به نتیجه نرسیدن اهداف خود دست از تلاش نکشیده و با وجود تمام موانع و سختی‌ها نا امید نشوند و با کنار گذاشتن ترس خود رو به جلو حرکت کنند. در جوامع سنتی طرز تفکرهای سنتی همیشه وجود داشته و دارد؛ در این جوامع همیشه مردان هستند که حرف اول را می‌زنند اما

این موضوع نباید موجب سرخوردگی زنان شود و این عزیزان باید با کار و تلاش مضاعف و غلبه بر ترس‌های خود رو به جلو حرکت کرده و به تمام خواسته‌های خود برسند.

در پایان چنانچه نکته‌ای مانده که ذکر آن را ضروری می‌دانید بفرمایید.

برای خانم‌هایی که در حال حاضر در بانک کشاورزی مشغول به کار

هستند این توصیه را دارم که در هر سمتی کارهای خود را با صداقت و بدون هیچ ترسی از عدم موفقیت انجام داده تا به نتایج مطلوب برسند. من به‌عنوان یک کارمند زن بازنشسته کمال تشکر را از مدیریت محترم بانک و اعضای هیئت‌مدیره دارم که با اعتماد و احترام به توانمندی‌های زنان زمینه را برای فعالیت هر چه بیشتر آنها در پست‌های مختلف در بانک کشاورزی فراهم آورده‌اند.

خانم‌ها بعد از قبول مسئولیت بسیار مدبرانه و با صبر و حوصله به انجام امور مربوط می‌پردازند و سعی در انجام کارهای خود به بهترین حالت را دارند

جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر نشان می‌دهد که ۳۸/۲ درصد جمعیت در سن کار (۱۰ ساله و بیشتر) از نظر اقتصادی فعال بوده‌اند؛ یعنی در گروه شاغلان یا بیکاران قرار گرفته‌اند. اما آمارها نشان از آن دارد که نرخ مشارکت اقتصادی در بین زنان نسبت به مردان و در نقاط شهری نسبت به نقاط روستایی کمتر بوده است به گونه‌ای که از جمعیت ۳۷ میلیون و ۲۴۴ هزار نفری، ۱۴/۳ درصد معادل ۴ میلیون و ۵۷۹ هزار و ۸۵۵ نفر فعال اقتصادی بوده‌اند، اما در بین مردان ۶۲ درصد معادل ۲۴ میلیون و ۴۳۰ هزار و ۱۸۵ نفر فعال بوده‌اند، اعلام شده است. همچنین در بین جوانان ۱۵ الی ۲۴ سال ۳۹/۵ درصد زنان و در رده سنی ۱۵ الی ۲۹ سال ۳۷/۵ درصد بیکار بوده‌اند این در حالی است که ۲۸/۶ زنان در بخش کشاورزی، ۲۳/۳ درصد در حوزه صنعت و ۴۸/۱ درصد در بخش خدمات مشغول به کار هستند.

با این حال؛ توسعه اشتغال بانوان، همواره با مشکلاتی مواجه بوده که نظری کوتاه به آنها، شاید بتواند توسعه اشتغال بانوان را به صورت کلی سرعت بخشد. برخی از مسائل و مشکلات اشتغال زنان، موانع توسعه‌ای است که به ساختار کشورها مربوط می‌شود و بخشی از آن موانع غیرتوسعه‌ای و غیرساختاری است. از موانع توسعه‌ای؛ موانع اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی را می‌توان نام برد که در ادامه به‌عنوان نمونه به بررسی موانع فرهنگی در توسعه اشتغال زنان به‌عنوان عامل مهمی در کشور می‌پردازیم. با وجود اینکه عامل اقتصادی در اشتغال زنان، بیشترین اهمیت را دارد ولی مطالعات و بررسی‌های انجام شده نشان داده است که ارزش‌ها و باورهای فرهنگی رایج در یک جامعه، تاثیر مستقیمی بر میزان اشتغال زنان داشته است. در مورد ایران، فرهنگ پذیرفته شده در جامعه این باور را به وجود آورده است که در صورت عدم موفقیت شوهر با کار زن حتی در صورت تمایل او به ادامه کار، زن باید از کار خود چشم‌پوشی کند. از مهم‌ترین موانع فرهنگی بر سر راه اشتغال زنان در ایران می‌توان به مواردی چون باورهای غلط اجتماعی مبنی بر عدم مشارکت زنان در فعالیت‌ها، عدم آگاهی زنان ایرانی نسبت به حقوق شهروندی خود، عدم آگاهی زنان از زمینه‌های مختلف اجتماعی و اقتصادی موجود برای فعالیت و پایین بودن درصد متخصصان و دارندگان مدارج علمی در بانوان نسبت به مردان اشاره کرد.

سهمی کمتر از ۱۸ درصد

اقتصادی و اجتماعی سازمان‌های مختلف جهانی قرار گرفته است.

سهم زنان از اشتغال در ایران

نگاهی به وضعیت اشتغال زنان در ایران هم نشان از آن دارد که به‌رغم بالاتر بودن سهم زنان در تحصیلات عالی نسبت به مردان، نرخ مشارکت اقتصادی آنها نسبت به مردان کمتر است. بر اساس نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، ۴۹/۶ درصد از جمعیت کشور زن هستند که از این میزان پنج میلیون و ۲۳ هزار و ۹۹۲ نفر تحصیلات عالی داشتند و به این ترتیب برای اولین بار زنان در تحصیلات عالی از مردان پیشی گرفتند به گونه‌ای که نسبت مردان با تحصیلات عالی ۱۸/۲ درصد و نسبت زنان با تحصیلات عالی ۱۸/۴ درصد بوده است.

از سوی دیگر بنا به نتایج طرح آمارگیری نیروی کار بهار ۱۳۹۱ بررسی نرخ مشارکت اقتصادی (نرخ فعالیت)

یکی از مهم‌ترین معیارها برای سنجش درجه توسعه‌یافتگی یک کشور، میزان اهمیت و اعتباری است که زنان در آن کشور دارند. اکنون نگاه جهان، بیشتر به سوی زنان معطوف شده است زیرا امروز، برای تحقق توسعه اجتماعی، تسریع فرآیند توسعه اقتصادی و محقق شدن عدالت اجتماعی، چنانچه به زن به‌عنوان نیروی فعال و سازنده نگریسته شود، قطعاً تاثیر بسیاری در روند توسعه و افزایش کمی و کیفی نیروی انسانی آن جامعه خواهد داشت.

امروزه با توجه به اینکه نیمی از کل جمعیت جهان را زنان تشکیل می‌دهند و دو سوم ساعات کار انجام شده توسط زنان انجام می‌شود، تنها یک دهم درآمد جهان و فقط یک صدم مالکیت اموال و دارایی‌های جهان به زنان اختصاص یافته است. بنابراین وجود نابرابری برای زنان در تمام جوامع کم‌وبیش وجود دارد که در برخی از سازمان‌های جهانی در چند سال اخیر به این مسئله بیشتر توجه شده و در برنامه‌ریزی‌های خرد و کلان

سهم زنان در بانک کشاورزی

ذکر این نکته ضرورت دارد، با اینکه تجربه ثابت کرده زنان مدیران موفق به‌شمار می‌روند و گزینه‌های بسیار خوبی برای ریاست شعب بانکی هستند، اما تعداد زنان رئیس شعبه در بانک کشاورزی به‌شدت پائین است. زنان که نزدیک به ۱۸ درصد کل مشاغل بانک را در اختیار دارند، سهم‌شان از ریاست شعب عددی کمتر از نیم درصد است. چنانکه از مجموع ۱۹۱۳ رئیس شعبه بانک کشاورزی در سراسر کشور، تنها ۸ نفر خانم هستند. این در حالی است که طی سه سال گذشته ۱۱۰ نفر از زنان بانک به‌عنوان کارمند نمونه انتخاب شده‌اند.

دارند که ۲۰/۳ درصد جمعیت زنان شاغل بانک را تشکیل می‌دهند. ۴۵۷ نفر از زنان شاغل بانک مدرک کاردانی یا فوق دیپلم داشته که ۱۵/۷ درصد جمعیت کل را تشکیل می‌دهند. حال از میان تمام ۲ هزار و ۹۰۶ زن شاغل در بانک، ۵۹ درصد دارای مدرک لیسانس داشته که عددی معادل هزار و ۷۱۸ نفر می‌شوند. زنان کارشناسی ارشد بانک یا فوق لیسانس‌ها تعدادشان به ۱۳۹ نفر می‌رسد که ۴/۸ درصد جمعیت کل زنان شاغل را شامل می‌شوند. در نهایت یک نفر خانم هم با مدرک دکترا در بانک کشاورزی مشغول به فعالیت است. در پایان

می‌دهند. همچنین ۲۴۸ نفر هم در ادارات مرکزی بانک شاغل هستند. درصد حضور زنان در ادارت مرکزی بانک کشاورزی از وضعیت بهتری برخوردار است. ۲۱ درصد کل کارکنان ادارات مرکزی بانک را زنان تشکیل می‌دهند که تعداد ایشان به ۲۴۸ نفر بالغ می‌شود. بررسی میزان تحصیلات زنان شاغل در بانک کشاورزی حاکی از آن است که مجموع دو هزار و نهصد و شش نفر خانم شاغل در بانک کشاورزی تحصیلات دیپلم به بالا داشته و نزدیک به ۶۵ درصد هم تحصیلات کارشناسی و بالاتر دارند. چنانکه ۵۹۱ نفر مدرک دیپلم

بانک کشاورزی به مثابه ماکت کوچک از اجتماع، بخشی از فرصت‌های شغلی خود را در اختیار زنان قرار داده است. مجموع کارکنان بانک کشاورزی در حال حاضر عددی بالغ بر ۱۶ هزار و ۵۰۰ نفر است که ۲ هزار و ۹۰۶ نفر آنها خانم هستند. به‌عبارتی دیگر از مجموع فرصت‌های شغلی بانک کشاورزی ۱۷/۵ درصد آن در اختیار زنان قرار دارد. از میزان دو هزار نهصد زن شاغل در بانک کشاورزی، ۲ هزار و ۶۵۸ نفر در مدیریت‌های استانی مشغول به فعالیت بوده که ۱۷ درصد کل شاغلان مدیریت‌های استانی را تشکیل

رتبه نخست شطرنج المپیاد ورزشی شبکه بانکی، به بانک کشاورزی رسید؛

افتخار آفرینی بانوان ورزشکار بانک کشاورزی

آنها در رشته‌های ورزشی می‌شود. چنانکه پیشی گرفتن بانوان بانک کشاورزی از سایر همکاران شبکه بانکی در رشته‌هایی چون شطرنج و تنیس روی میز حاصل همین تفکر است. گفتنی است؛ سالانه دو نوبت مسابقات داخلی بانک کشاورزی برگزار می‌شود که همکاران شعب و مدیریت‌ها در تهران و البرز، همکاران صندوق بیمه کشاورزی و شرکت‌های همکار بانک کشاورزی چون شرکت مهر ۷۸ و شرکت جمع‌اندیش در آن حاضر می‌شوند. به واسطه اقبال روزافزون همکاران خانم بانک کشاورزی به ورزش، سال به سال استقبال از این مسابقات بیشتر می‌شود به نحوی که در اولین دوره المپیاد ورزشی داخلی کارکنان بانک کشاورزی، تنها ۲۱۰ نفر حاضر شدند و اکنون با گذشت ۹ دوره، تعداد شرکت کنندگان به حدود ۶۰۰ نفر رسیده است.

بیشترین استقبال استان‌های کشور از ورزش بانوان و حضور در المپیاد ورزشی بانک کشاورزی متعلق به استان‌های غربی است و بیشترین عنوان‌ها و مقام‌ها هم توسط ورزشکاران استان‌های شمالی و غربی و تهران بزرگ کسب می‌شود.

شد و البته مورد حمایت حداکثری شخص مدیرعامل و اعضای هیئت مدیره قرار گرفت تا به مرحله اجرایی برسد. محوریت عمده این برنامه‌ها هم گسترش فرهنگ ورزش کردن در میان کارکنان خانم بانک کشاورزی به اشکال و روش‌های مختلف بوده است. البته همکاران بانکی با روش‌های تشویقی در مسیری قرار گرفته‌اند تا سرانه ورزش در میان همکاران بانک بالا برود. به‌عنوان مثال طرح ورزش صبحگاهی روزانه یک ساعت برای همکاران تدارک دیده شده که این یک ساعت جزو ساعات کاری ایشان محاسبه می‌شود. از دیگر راهکارها برای تشویق همکاران به ورزش استفاده از مربیان درجه یک و در سطح ملی در تمام رشته‌های ورزش آموزشی است. استفاده از چنین مربیانی که هم دانش و خلق و خوی ورزشی را دارند، سبب علاقمندی بیشتر همکاران و البته پیشرفت

حال برای رفع این کاستی، شبکه بانکی کشور به‌صورت کلی و بانک کشاورزی به‌صورت ریزتر برنامه‌هایی را برای ورزش بانوان در نظر گرفته‌اند که حاصل آن امروزه به‌صورت المپیاد ورزشی شبکه بانکی و المپیادهای داخلی بانک کشاورزی نمود پیدا کرده است. برنامه‌ریزی بلندمدت، بسته‌های تشویقی، فرهنگ‌سازی ورزشی و استفاده از مربیان توانمند و با دانش ورزشی سبب شد، طی کمتر از ۱۰ سال، اقبال بانوان همکار بانک کشاورزی به ورزش رشدی ۱۵۰ درصدی را تجربه کرده است.

جایگاه ورزش بانوان در بانک کشاورزی

ورزش بانوان در بانک کشاورزی طی چند سال اخیر رشد بسیار چشمگیری داشته است. این رشد نیز حاصل طرح‌ها و برنامه‌هایی بود که در بخش تربیت‌بدنی تهیه

دیرزمانی است که ورزش کردن و فرهنگ ورزش در میان زنان جامعه و حتی در کل اجتماع، به‌صورت امری حاشیه‌ای با زندگی افراد درآمده است که فقط نقش کوچکی، آن هم فقط در اوقات فراغت افراد به‌عنوان سرگرمی دارد. در این میان، بسیاری از زنان، تنها به توصیه پزشک به ورزش روی می‌آورند و چون از نقش آن در سلامت خود آگاهی ندارند، خیلی زود از آن خسته می‌شوند. این در حالی است که بخش زیادی از جمعیت کشور را زنان تشکیل می‌دهند و سلامت زنان و دختران در هر جامعه‌ای به‌دلیل داشتن دو نقش مادری و همسری و تامین سلامت خانواده و اجتماع، رشد و تعالی فرزندان را نیز به همراه دارد. ورزش باعث کاهش و از بین بردن نگرانی‌های بی‌اساس و فشارهای عصبی، افسردگی، ترس و حفظ روحیه و سلامت و روانی افراد می‌شود. هر اندازه زنی در برابر فشارهای زندگی آسیب‌پذیرتر باشد، خطر ابتلای او به بیماری‌های قلبی بیشتر می‌شود.

پوکی استخوان هم از بیماری‌های رایج زنان است. ورزش، سبب حفظ تراکم استخوان زنان می‌شود و در صورت مصرف کلسیم به اندازه کافی، ورزش در شکل‌گیری استخوان‌های قوی‌تر کمک نیز خواهد کرد. با وجود فواید بسیار ورزش، میل به ورزش آنچنان که باید در میان زنان بالا نیست. شاید به جرات بتوان گفت که یکی از مهم‌ترین دلایل زنان ایرانی برای ورزش نکردن، تنبلی است در حالی که انجام حرکات ورزشی به ویژه به‌صورت گروهی، با تخلیه انرژی‌های منفی نشاطی امیدآفرین را به همراه دارد. دختران و زنان جوان نیز تنها به‌دلیل تناسب اندام، هر از گاهی حرکات ورزشی انجام می‌دهند که چون انجام این حرکات به‌صورت مداوم نیست، نتیجه عکس خواهد داد.

مسابقات تیمی

مدال	شنا	والیبال	تنیس روی میز	شطرنج	بدمیتون	دارت	طناب کشی
طلا	بانک ملی	بانک رفاه	بانک ملی	بانک کشاورزی	بانک مرکزی	توسعه صادرات	توسعه تعاون
نقره	بانک مرکزی	بانک مرکزی	بانک کشاورزی	بانک ملی	بانک کشاورزی	بانک مسکن	بانک مرکزی
برنز	بانک تجارت	بانک ملی	بانک رفاه	بانک ملت	بانک رفاه	بانک تجارت	بانک رفاه

مسابقات انفرادی

مدال	بدمیتون	تنیس روی میز	شنا	شنا	شنا	شنا	شنا
طلا	مریم یوسف زاده مرکزی	الهام شیروانی رفاه	سولماز عادل رفاه	سمن دهقانی مرکزی	ندا سزاوار شکوه ملی	آذین رئیس دانا ملی	ولوس کریمیان تجارت
نقره	مریم شعبانی مطلق مسکن	لیلا قدرت پور مرکزی	فریماه فیاض مرکزی	میترا طاهرزاده رفاه	مریم ترابی تجارت	فریبا شجاعی توسعه صادرات	آناهید مرادیان مرکزی
برنز	کمال الوندی رفاه	سمیه ناصریان کشاورزی	نگار سودمند تجارت	الهه خسروی کشاورزی	ندا میر معزی توسعه صادرات	میترا اسکندری تجارت	زهرا انوری ملی

برش‌هایی کوتاه از خصایل اخلاقی بزرگ بانوی جهان اسلام

فاطمه، فاطمه است

نه دختری پیامبر، نه همسری امام اول شیعیان، نه مادر شیعیان جهان، هیچکدام نام فاطمه (س) را در تاریخ ماندگار نکرده‌اند؛ که آنچه از فاطمه (س) نامی ساخته به بلندای تاریخ و نه تنها برای زنان که برای تمام انسان‌ها الگویی ارزشمند و قابل احترام شده، کردار، منش و شخصیت فاطمه (س) است. گزارش حاضر در نظر دارد برش‌های کوتاهی از زندگی این بزرگ‌زن تاریخ جهان را در حد توان و بضاعت به تصویر کشیده تا اندکی بیشتر با خصایل اخلاقی این بانوی بزرگ آشنا شویم. حال چنانچه زوایه پنهان مانده یا در بیان مواردی کوتاهی شده، قصور آن بر عهده نگارنده است و پیشاپیش از آن بابت پوزش می‌خواهد.

فاطمه (س) در منابع مذهبی

منابع مذهبی در مورد فاطمه (س) بسیار فراوان است. فاطمه (س) در منابع مذهبی از اعضای اهل بیت پیامبر مسلمانان شمرده می‌شود و یکی از پنج نفر موسوم به آل کسا (آل عبا) و از افرادی است که وجود نورانی‌اش هزاران سال پیش از خلقت جهان توسط خداوند به وجود آمده است.

در منابع اهل سنت روی شخصیت او به‌عنوان بانویی پرهیزکار و با ایمان تاکید می‌شود. این منابع به‌ویژه بر دختر پیامبر مسلمانان، زندگی زاهدانه او و الگوی تقوا تاکید دارند. منابع اهل سنت همچنین نقل می‌کنند که محمد (ص) فاطمه (س) را سرور زنان همه جهانیان خوانده است.

در نزد شیعیان دوازده‌امامی فاطمه (س) شخصیتی آسمانی دارد، هرچند اولین گزارش‌ها و همچنین حدیث‌های منتسب به او در مقایسه با سایر ۱۳ معصوم شیعه بسیار محدودتر است. فاطمه (س) به دلیل همسر بودن با علی (ع)، نزد شیعیان جایگاه والایی دارد و به همین سبب بسیاری از روایات زندگی‌اش را با شکوه نشان می‌دهند. همچنین او به‌عنوان «مادر امامان»، جایگاه ویژه‌ای در بینش شیعه دارد. فاطمه (س) به‌عنوان تنها فرزند بازمانده محمد (ص)، همسر علی (ع) و مادر حسن و حسین (ع)، جایگاه منحصر به فردی بین شیعیان دارد. خلافت فاطمیان بر اساس نام او بنا شده است. تفکرات این فرقه در فرقه اسماعیلیه نیز ادامه یافت. بنا به دیدگاه شیعیان، فاطمه (س) شخصیتی مطهر و معصوم است و به‌عنوان الگویی برای زنان مسلمان مطرح است. در منابع شیعه، بر شرافت و بخشندگی‌اش در عین تنگدستی، تاکید شده است.

مقام حضرت زهرا (س) و جایگاه علمی ایشان

فاطمه زهرا (س) در نزد شیعیان اگر چه امام نیست، اما مقام و منزلت او در نزد خداوند و در بین مسلمانان به‌ویژه شیعیان، نه تنها کمتر از سایر ائمه نیست، بلکه آن حضرت همتای

تیمی و انفرادی شرکت کرده و به رقابت می‌پردازند. عموماً در این مسابقات حدود ۵۰۰ تا ۶۰۰ نفر ورزشکار و ۵۰ سرپرست و همراه حضور دارند.

دهمین دوره المپیاد ورزشی شبکه بانکی کشور نیز چندی پیش به اتمام رسید. المپیاد ورزشی شبکه بانکی کشور در دو بخش زنان و مردان برگزار می‌شود که در ادامه تنها به بخش زنان و نتایج و عملکرد همکاران خانم بانک کشاورزی در این المپیاد اشاره‌ای می‌شود. دهمین دوره المپیاد ورزشی شبکه بانکی کشور به میزبانی بانک مسکن و در محل مرکز آموزش بانک کشاورزی در بابلسر برگزار شد. این دوره مسابقات در رشته‌های والیبال، شطرنج، تنیس روی میز، بدمینتون، طناب‌کشی، دارت و شنا در پنج رده سنی برای بانوان بود.

در این دوره بانک کشاورزی در رشته شطرنج اول شد، در رشته تنیس روی میز تیمی دوم و در تنیس روی میز انفرادی یک مقام اولی به دست آورد. همچنین در شنا دو مقام اولی و سومی به دست آورد تا در نهایت بانک کشاورزی در بخش زنان به‌طور کلی به همراه بانک مرکزی به مقام دوم المپیاد ورزشی بانک‌های کشور دست پیدا کند. (شرح عنوان‌های بانک کشاورزی و دیگر بانک‌ها در جداول یک تا سه آمده است.)

جایگاه برجسته بانوان ورزشکار بانک کشاورزی در شبکه بانکی کشور

فارغ از مسابقات و المپیادهای ورزشی داخلی بانک کشاورزی، المپیاد بزرگتری نیز در سطح شبکه بانکی کشور برگزار می‌شود که زنان ورزشکار بانک در آن حضور فعال و چشمگیری دارند. شبکه بانکی کشور به‌منظور ایجاد حس رقابت در عین رفاقت، سال ۱۳۸۲، اقدام به تاسیس و برگزاری المپیاد، در رشته‌های مختلف کرد. این رقابت‌ها بدون وقفه و با نظمی مطلوب هر ساله با هدف تعمیم و توسعه ورزش بین کارکنان بانک‌های کشور و ایجاد همبستگی و وفای بین کارکنان با میزبانی یکی از بانک‌های عضو در دو رده آقایان و بانوان برگزار می‌شود.

بانک‌های کشاورزی، مرکزی، تجارت، سپه، ملی، مسکن، توسعه صادرات، رفاه کارگران، ملت، توسعه تعاون، صنعت و معدن و بانک صادرات بانک‌های عضو کمیته ورزشی شبکه بانکی کشور هستند که در این مسابقات شرکت می‌کنند. در این مسابقات بانک‌های عضو اغلب با تیم‌های کامل و منتخبان سراسر کشور خود در رشته‌های مختلفی از قبیل فوتسال، والیبال، دو میدانی، آمادگی جسمانی، بدمینتون، تنیس روی میز، دارت، شنا و شطرنج به‌صورت

جدول رده بندی

تیم	طلا	نقره	برنز	مجموع	مقام
بانک ملی	۲	۱	۱	۴	اول
بانک مرکزی	۱	۳	۰	۴	دوم
بانک کشاورزی	۱	۲	۰	۳	سوم
بانک رفاه	۱	۰	۴	۵	چهارم
بانک توسعه تعاون	۱	۰	۰	۱	پنجم
بانک توسعه صادرات	۱	۰	۰	۱	(مشترک)
بانک مسکن	۰	۱	۰	۱	هفتم
بانک تجارت	۰	۰	۲	۲	هشتم
بانک ملت	۰	۰	۰	۰	نهم
بانک صادرات	۰	۰	۰	۰	(مشترک)

صحیفه آخرین این دفتر با سرخی خون آن بانوی شهیده رنگین شد و مهر شهادت، نشان همیشه از شجاعت و شهامت فاطمه (س) در این میدان شد. نخست با گفت‌وگو درخواست حق غضب شده خود را کرد و با استدلال به آیات مختلف قرآن به محاجه پرداخت و سرانجام خلیفه اول را وادار به استرداد فدک کرد.

آنجا که از امام زمان خود، علی (ع) سخن می‌گفت، ژرفای نگاه و بینش او، تمام حیلها را نظاره می‌کرد و نقش دشمن را در صحنه‌های مختلف به‌صورت پیدا و پنهان می‌نگریست. از این‌رو به‌خوبی جایگاه امامت را در صحنه‌های سیاسی جامعه ترسیم می‌کرد و به روشننگری کوتاه نظران و ساده لوحان می‌پرداخت. ابتدا امامت اهل بیت (ع) را «عامل وحدت و ایمنی از تفرقه» ترسیم کرد، سپس حضرت علی (ع) را «بزرگ امامان» لقب داد. در سخنی سیاسی در برابر غاصبان خلافت فرمود: «برخلاف حکم خدا در قرآن و سنت و سفارش پیامبر اسلام در تاویل و تفسیر قرآن، حق امامت او را غضب کرده و به دیگران سپردند.»

زهرای مرضیه (س) با اندوهی مشفقانه و مصلحانه، «دوری از عذاب جاویدان» و «فراهم‌سازی نعمت‌های همیشگی خداوندی را» ارمان رهبری امیر مؤمنان (ع) برای مردم معرفی می‌کند و با یادآوری غدیر خم همگان را به پایبندی عهد و پیمان خویش با رسول الله (ص) - دربار رهبری علی (ع) - فرا می‌خواند. او با درک شرایط حکومت اسلامی و ضرورت دفاع از جامعه، در هنگامه‌های جنگ و جهاد، با بصیرت و شناخت در این عرصه می‌کرد، گاه در میدان جنگ به یاری آسیب‌دیدگان می‌شتافت و با فعالیت‌های فراوان مجروحان را امداد کرده و گاهی در پشت جبهه، نیازهای رزمندگان و جنگجویان را تامین می‌کرد. «جهاد» در نگاه او «عزت اسلام و مسلمانان» تفسیر شد.

اخلاق اقتصادی

فقر و غنا، بخشش و ایثار، حالات و مراحل مختلف امتحانات و فراز و فرودهای زندگی مشترک است که گاه از آغاز زندگی با ما همراهند و زمانی در برهه‌های مختلف مایه سنجش ایمان و باورهای مذهبی ما می‌شوند. «اخلاق اقتصادی» زن و شوهر بهترین ابزار پیروزی در سنگلاخ‌های زندگی خواهد بود، به‌گونه‌ای که «داریی و ناداری» هیچ‌گونه تغییری در رفتار آنان ایجاد نکرده و آنان را همچنان پاک و پیراسته در صحنه‌های گوناگون نگه می‌دارد.

بخشش پیراهن زیبا و نو در شب عروسی - به هنگام توانمندی - و ایثار دردمندان، مستمندان و در راه ماندگان - در سال‌های فقر و تنگدستی - نمونه‌هایی اندک از بیکران صفات و اخلاق اقتصادی فاطمه (س) است که هر یک برای ما الگوی شایسته در سال‌های بهره‌مندی از نعمت‌ها یا تنگدستی خواهد بود.

امیرالمؤمنین (ع) و با منزلتی عظیم‌تر از سایر ائمه طاهرين (علیهم السلام) است. اگر بخواهیم مقام علمی فاطمه (س) را درک کنیم و به گوشه‌ای از آن پی ببریم، شایسته است به گفتار او در خطبه فدکیه بنگریم؛ چه آنجا که استوارترین جملات را در توحید ذات اقدس ربوبی بر زبان جاری می‌کند، یا آن هنگام که معرفت و بینش خود را نسبت به رسول اکرم (ص) آشکار می‌کند و یا در مجالسی که در آن خطبه، امامت را شرح مختصری می‌دهد. جای جای این خطبه و احتجاجات این بانوی بزرگوار به قرآن کریم و بیان علت تشریح احکام، خود سندی محکم بر اقیانوس بیکران علم اوست که متصل به مجرای وحی است. از دیگر شواهدی که به آن وسیله می‌توان گوشه‌ای از علو مقام فاطمه (س) را درک کرد، مراجعه زنان یا حتی مردان مدینه در مسائل دینی و اعتقادی به آن بزرگوار است که در فرازهای گوناگون تاریخ نقل شده است. همچنین استدلال‌های عمیق فقهی فاطمه (س) در جریان فدک، به روشنی بر احاطه او بر سراسر قرآن کریم و شرایع اسلامی دلالت می‌کند.

اخلاق اجتماعی

گستره پروسعت جامعه گرچه همانند اقیانوسی بیکران می‌نماید و از ایهتی چشمگیر و خیره‌کننده برخوردار است اما مناسبات اجتماعی و نیازهای افراد به همدیگر، این اقیانوس را به‌صورت دریاها، نهرها، جویبارها و برکه‌ها کرده و ضرورت نشست و برخاستها و رفت و آمد انسانها را بیشتر و بیشتر می‌کند. آنچه تراکم بسیار این شیوه را با نسیم سلامت و شیرینی و حلاوت همراه می‌کند؛ اخلاق اجتماعی است. بی‌شک این اخلاق چون از بارش آسمان عصمت فرو بارد و در آغوش جان انسان‌ها نشینند، تاثیری بسیار والا - و حتی مقدس - بر جای خواهد گذارد.

سیمای منبسط یا چهره گشاده که «خوشرویی» نام دارد، کیمیایی بس گرانبه‌است که در صحنه‌های گوناگون زندگی و در بین انسان‌های مختلف - با هر سلیقه و مذهب و مکتب - کارآمدی فراوان دارد و در سخنان معصومان - درود خداوندی بر آنان باد - به‌طور پی در پی به آن تاکید شده است. فاطمه زهرا (س) در سخنی کوتاه، بلندای این حقیقت را این‌گونه ترسیم کرده است که: «پاداش خوشرویی در برابر مؤمن بهشت است و خوشرویی با دشمن انسان‌های ستیزه‌جو انسان را از عذاب آتش باز می‌دارد.»

بیان معیار بنیادین در گشادگی چهره - و گاه لبخند زیبا - به هنگام روبه‌رو شدن با افراد در سخن آن بانو، نشانگر هدفمند بودن گفت‌وگوها و دید و بازدیدهای انسان‌های دین باور است. از این رو به کارگیری این شیوه برای گروهی پاداشی چون بهشت به‌دنبال دارد و برای پاره‌ای آتش دوزخ فراهم می‌کند. بی‌شک چنین ملاک - که در اصول مکتب و ارزش‌های مذهب برای خداجویان ترسیم شده است - ما را از واژگونی اهداف که ثمری جز خوش بودن و شاد شدن - با هر کس و به هر صورت - می‌راند و احترام و بزرگداشت افراد را در چارچوب پای‌بندی آنان به مذهب ارائه می‌دهد.

اخلاق زناشویی و خانوادگی

زندگی، کانونی است که با فرازها و نشیب‌های بسیاری همراه است و شادی‌ها و شیون‌ها در کنار هم دیده می‌شود. نوع نگاه و بینش زن و شوهر و اهداف آن دو، سختی‌ها را سهل و ناهمواری‌ها را هموار می‌کند، به‌گونه‌ای که هر یک به استقبال حوادث می‌روند و با تمام تلاش در پی آرامش، صفا، صمیمیت و مهربانی در زندگانی خواهند بود. به یقین آنچه به جلوه‌های تلخ و شیرین زندگی رنگ دیگری می‌بخشد و ظرفیت فراوان نسبت به رفاه و غنا و شکیبایی لازم در فقر و اندوه به ما می‌دهد - به‌گونه‌ای که با روحیه ای سرشار و به دور از یاس و نومیدی یا بی‌هویتی و از خودباختگی به حیات خود ادامه می‌دهیم - ارزش‌های اخلاقی و صفات روحی روانی است.

روابط عاطفی و منطقی انبیا با مردم و نقش کیمیگون حسن خلق و احسان رسولان و رهبران فکری فرهنگی در جلوه «اخلاق انبیاء» مطرح شده است که فاطمه زهرا (س) اسوه‌ای تمام عیار در این میدان است.

او از اوان طفولیت با سختی‌ها و مشکلات هم‌زاد بود. دشواری‌های سه ساله در شعب‌ابوطالب و سنگلاخ‌های مبارزه با سران کفر و نفاق، مردان مرد را از پای در می‌آورد اما نیروی ایمان و عشق چنان توانی به این نوجوان و جوان بخشیده بود که با نهادی پاک و روانی شفاف یکایک ناهمواریها را پشت سر می‌گذاشت. آن هنگام که به خانه همسر پای گذارد، آغازی دیگر با مرحله‌ای نو در ستیز با سختی‌ها بود و در این هنگامه‌های طاقت‌سوز «اخلاق زناشویی و خانوادگی» او پدیدار می‌شد نه آنکه تنها در رفاه، شادی و فراوانی امکانات، اظهار رضایت از همسر و زندگی خویش کند.

اخلاق سیاسی

اخلاق سیاسی زهرای مرضیه (س) را می‌توان در فصل‌هایی چون «دفاع از امام و حجت خدا»، «پیروی کامل از امامت و رهبری علی (ع)»، «صحنه‌های مختلف مبارزه برای فدک» و «حضور مشتاقانه و دلسوزانه در عرصه‌های تدارک جنگ و جهاد» نگریست. که سرانجام

حدود ۱۰ هزار سال قبل از میلاد که هنوز انسان در دوران شکارگری می‌زیست، فرهنگ و تمدن داشتند و آثار آن در موزه‌های جهان پراکنده است. از حدود ۸ هزار سال ق.م یا دوران سنگی و در مرحله کشاورزی و بعد شهرنشینی هم نقش زن چه در امور و مسائل روزمره و چه مسائل معنوی مورد توجه بوده است. چنانکه در اولین قطعات کوچک نقاشی شده از جنس گل پخته که به‌ندرت تصویر انسانی بر آنها دیده می‌شود، تنها نقش زن یا «رب‌النوع مادر» مشهود است. همچنین در فلات ایران، در هزاره‌های دهم و نهم ق.م «الهه باروری» و «ایزد بانوی مادر» را می‌پرستیدند. زنان در جامعه بدوی فلات ایران، وظایف بسیار سنگینی را بر عهده داشتند. آنها نگهداران آتش و سازنده ظروف سفالی و فراهم آورنده میوه‌های طبیعی بودند.

حجاب در ایران باستان

در ایران باستان، زن از مقام ارجمندی برخوردار و به‌عنوان یکی از اعضای خانواده در همه شئون زندگی با مرد برابر بود. برای اثبات این موضوع شواهد زیادی در دست است. در اوستا، نام زن و مرد همه جا در یک ردیف ذکر شده است و در اعمال دینی که زنان باید انجام دهند و دعاهایی که باید بخوانند، زن با مرد برابر است و نیز در صورتی که موبد حاضر نبود، ممکن بود زن به مقام قضاوت هم برسد و در تاریخ می‌بینیم که زنانی مانند همای، پوران‌دخت و آرمیدخت به مقام پادشاهی هم رسیده‌اند. حال در این شرایط و به فراخور موضوع، پرسش این است که آیا زنان ایران باستان گشاده رو بودند یا پوشیده‌رو، و به‌عبارتی آیا زنان ایرانی در باستان حجاب داشتند یا خیر.

پاسخ به این پرسش آسان نیست، چراکه مورخان همیشه درباره جنگ‌ها، کشورگشایی‌ها، روش زمامداری و جهان‌گشایی حاکمان می‌نوشتند. در واقع نوعی تاریخ‌نگاری نظامی در دوره باستان وجود داشت و به‌ندرت به مسائل اجتماعی توجه می‌شد و اگر کسی

مقوله‌ای به نام حجاب زن ایرانی پیش از اسلام

ستری به بلندای تاریخ

اسلام از طریق منابع و کتب معتبر مانند شاهنامه فردوسی که آینه تمام‌نمای فرهنگ ایران‌زمین است، مشاهده کرد.

مفهوم واژه‌های به نام «حجاب»

در هر زبانی، واژه‌های مخصوصی برای حجاب و مشتقات آن استعمال می‌شود؛ برای مثال در زبان فارسی به معانی: در پرده کردن (حجب)، باز داشتن از درآمد «حجاب»، نمونه روگیری، عفاف، حیا، پرده، حاجز، رادع، حائل میان دو چیز، پوشاک و هر آنچه خود را به آن پوشند، روپوش، روبند، نقاب، برقع، چادر، ستر، حرز که برای دفع چشم‌زخم بر خود آویزند، به‌کار می‌رود.

زنان ایرانی در دوران پیش از تاریخ

ملاک تقسیم‌بندی دوران ماقبل تاریخ از دوران تاریخی، اختراع خط است که تاریخ آن را حدود ۵ هزار سال قبل تخمین می‌زنند. پیش از ورود آریایی‌ها اقوام بومی ایران که به آسیایی معروف بودند از

وجود اینکه یکی از قدیمی‌ترین و کهن‌ترین مراکز زندگی بشری بوده، اما آثار برجای مانده از روزگار باستان در مورد نقش زن در جامعه بسیار ناچیز است و به‌طور کلی، بررسی نخستین جوامع بشری و ملت‌ها و اقوام گوناگون فقط به‌واسطه آثار مکشوف و بر جای مانده میسر است. حال بر اساس همین محدود آثار باقی‌مانده می‌توان دریافت که در دوره ماد، هخامنشی، اشکانی و ساسانی، حجاب در میان زنان معمول بوده است و این حقیقت روشن می‌شود که با ورود اسلام به ایران حجاب وارد ایران نشده؛ بلکه بانوان ایرانی از دوران باستان حجاب داشته و حجاب آنان با توجه به شرایط اقلیمی، اجتماعی، کار و پیشه، سبک و اسلوب خاصی داشته؛ آنچه بر صحت این ادعا گواهی دارد، نوع پوشش آنهاست که می‌توان آن را در دوران باستان از روی کتیبه‌های به جا مانده در مکان‌های باستانی نقش رستم، تخت جمشید، نقش رجب، ظروف، تندیس‌ها و مجسمه‌های محافظت شده در موزه‌ها و در دوران بعد از

متون و اسناد متقن تاریخی صحه می‌گذارند بر اینکه مردم ایران در قرون و اعصار دیگر جوامع بر سر تامین نیازهای اولیه شمشیر برداشته و با یکدیگر جنگ می‌کردند، صاحب خط بودند و دیوان و سیاست و فرهنگ؛ که بر همین اساس است که ایران زمین یکی از مهدهای تمدنی تاریخ بشر به‌شمار می‌رود. اما تشریح اینکه مظاهر این تمدن چه بوده و چه شمایی داشته، خارج از توان نگارنده و البته حوصله مخاطب است، از این‌رو به فراخور موضوع ویژه‌نامه حاضر به واکاوی یکی از برجسته‌ترین مظاهر تمدنی یعنی حجاب زن خواهیم پرداخت. برخلاف باور برخی مبنی بر اینکه حجاب زنان در جامعه ایرانی را متعلق به دوره اسلامی می‌دانند، باید عنوان کرد که زن ایرانی در تمام دوره‌های تاریخی حجاب داشته و تنها به فراخور زمان، شکل و شمایل آن تغییر کرده است. بی‌شک وضع اجتماعی زن در هیچ دوره و تاریخی از وضع عمومی آن جامعه جدا نیست. ایران هم با

بخواهد مسئله حجاب یا بی‌حجابی را در ایران باستان تحلیل و بررسی کند، چندان به نتیجه مطلوب و قابل اطمینان نخواهد رسید. در این میان، آینه هویت ایرانی یعنی شاهنامه اطلاعاتی درخور توجه در اختیار قرار می‌دهد. با وجود آنکه شاهنامه هم بیشتر به تاریخ پادشاهان و شرح جهان‌داری‌ها و جهان‌گشایی‌های آنان توجه می‌کند، گوشه‌هایی از تاریخ اجتماعی ایران را هم به تصویر می‌کشد. چنانکه در مورد زنان ایران به «پوشیده رویان» اشاره می‌کند و موارد دیگری را هم مورد توجه قرار می‌دهد که می‌توان بر اساس آن استنباط کرد که زنان ایرانی حجاب داشته‌اند. به‌عنوان نمونه در داستان هفت‌خوان اسفندیار در شاهنامه آمده است:

«ز پوشیده‌رویان ارجاسپ پنج برفتند با مویه و درد و رنج دو خواهر دو دختر یکی مادرش ابا مویه مادر به غم دخترش»
دفعاتی مکرر دیگری نیز وجود دارد که فردوسی پوشیده‌رویان را برای «دختر»، «خواهر»، «همسر» و «مادر» به‌کار برده است. بعضی منابع دیگر معتقدند که زنان ایران باستان حجابی نداشتند ولی پوشیدگی روی و موی، سنت و وجه امتیاز اشراف به‌شمار می‌رفته است. چنانکه هرودوت و استرابون نیز هر دو پوشیدگی زنان طبقات ممتاز ایران قدیم را امری متداول می‌دانند و آن‌را نوعی اشرافیت به‌شمار می‌آورند.

پوشاک زنان ایران باستان پوشاک زنان مادی

همان‌گونه که از نقش برجسته آشوری نینوا مشخص است، زنان مادی موهای بلند داشته‌اند. زنان مادی هیچ‌گونه پوششی برای سر نداشتند؛ لباس‌های تنوع‌گویی داشت، «البر» زیاد نبود و جامه معمول آنها دو تکه بود. زنان برخلاف مردان فاقد کفش بودند؛ شاید به دلیل نوع کار و محل اشتغال‌شان به آن نیاز نداشته‌اند. اما تشکیل دولت مرکزی و قوی برای مقابله با دشمنان خارجی به‌ویژه دولت آشور در باختر، و

ساختن شهر هگمتانه به‌عنوان پایتخت و روی آوردن به ثروت، در وضعیت ظاهری آنها نیز تغییراتی پدید آورد.

پوشاک زنان پارسی

از نقوش هخامنشی تصاویری به یادگار مانده که در آن زن‌های بومی، پوشش‌های جالبی دارند. پیراهن ساده و بلند، آستین پرچین و کوتاه، و از زانو به پایین، دامن شرابه‌هایی تا به مچ آویزان است. در این نقوش، تصاویری از زن بومی ایران نشان داده شده که از پهلو بر

آستین آن مانند شئل بوده و با هر اندامی متناسب است.

پوشاک زنان اشکانی

زنان عهد اشکانی قبایی تا زانو بر تن می‌کردند و شئلی بر سر می‌انداختند، نقابی نیز داشتند که معمولاً به پشت سر می‌آویختند. از پوشش‌های دیگر سر که شیوه‌ای نسبتاً پیچیده و سخت داشت، نیم‌تاجی فلزی بود با دستاری بلند بر فراز آن، که شئل یا نقاب روی آن افکنده یا بسته می‌شد. لباس زنان این دوره پیراهنی بلند تا روی

زمین، گشاد، پر چین، آستین‌دار و یقه‌راست بود. پیراهن دیگری نیز داشتند که روی اولی می‌پوشیدند که اندازه آن کوتاه‌تر از اولی و یقه باز بود. روی این دو پیراهن نیز چادری به سر می‌کردند.

نماد این پوشش مجسمه اشکانی زنی از پالمیر است که در موزه دمشق نگهداری می‌شود. این بانو نشسته و چادری او را پوشانده است. بند گوشه چادر به زیر یک تخته فلز بیضی منقوش که با زنجیره‌ای به گردن آویخته، متصل است. عمامه‌ای بر سر نهاده و نواری فلزی موی بالای

پیشانی او را نگه داشته است. با نگاه کردن به تصاویر مربوط به زنان اشکانی و نوع پوشش و چادری که به سر می‌کردند، روشن می‌شود که در این دوره زنان پارسی حجاب خود را حفظ می‌کردند و در مواردی نیز از نوع پوشش و آرایش یونانیان الهام می‌گرفتند.

پوشاک زنان ساسانی

پوشاک بانوان دوره ساسانی را چون دوره‌های پیشین، فقط می‌توان از روی نقوش سنگی یا طرح‌های روی ظروف جست‌وجو کرد، زیرا مورخان در این باره سخنی به میان نیاورده‌اند. بانوان ساسانی پیراهن بلند، بسیار پرچین و گشاد می‌پوشیدند و آن را مانند بانوان اشکانی با نواری جمع کرده و می‌بستند. همچنین زنان ساسانی از پوششی استفاده می‌کردند که شبیه چادرهای امروزی بوده و این را از نقوشی که روی ظروف باقی‌مانده از آن دوره به دست آمده، می‌توان فهمید.

برآیند

- در زمان باستان، زنان پارسی منزلت والایی داشتند. چراکه در دوران زرتشت، مقام زنان و مردان یکسان بود و زنان می‌توانستند به مقام قضاوت، پادشاهی و ... برسند.
- تاریخ باستان، تاریخ نظامی و سیاسی است و تحقیق در مورد نوع پوشش و حجاب زنان این دوره کار آسانی نیست؛ از این رو شاهنامه فردوسی گرچه مملو از تاریخ حماسی و نظامی ایرانیان باستان است، اما نحوه پوشش زنان آن دوره را نیز بازگو می‌کند.

- تندیس‌های به جا مانده از ایران باستان، فقط حجاب زنان اشرافی را نشان می‌دهند، اما در بررسی نحوه پوشش، معلوم می‌شود که زنان اشرافی نه تنها حجاب خود را رعایت می‌کردند، بلکه الگویی برای زنان طبقات پایین جامعه بودند که در مجالس عمومی و در منظر مردم پوشیده ظاهر می‌شدند.

- در نهایت اینکه قبل از اسلام هر چند در نوع حجاب تفاوت‌هایی با دوران اسلامی دارد، اما با توجه به اسناد و مدارک تاریخی، حجاب در میان زنان ایران معمول بوده است.

فاطمه آمد و با آمدنش تصور جاهلیت از زن را دگرگون کرد،
آغازی برای دوران سرافرازی و کامیابی زنان در امور معنوی،
اجتماعی، اقتصادی و ...
ارمغان بانوی گرامی اسلام تا به امروز پرورش و تحویل بی‌شمار
زنانی است که در کسوت مادری و همسری یا انسانی هدفمند،
الگوی زنان جوامع مختلف به‌خصوص مسلمانان شده‌اند که اوج
عظمت آن را در ۸ سال دفاع مقدس شاهد بودیم.